

Programi Gradske knjižnice Velika Gorica u službi promicanja čitanja

Cvetnić, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:163041>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-28**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
IZVANREDNI STUDIJ BIBLIOTEKARSTVA
Ak. god. 2022./2023.

Marija Cvetnić Hubak

**Programi Gradske knjižnice Velika Gorica u službi
promicanja čitanja**

Diplomski rad

Mentorica: dr.sc. Ana Barbarić, red. prof.

Zagreb, rujan 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Potpis:

Sadržaj

Uvod.....	1
1. OSNOVNA OBILJEŽJA I INFORMACIJE O GRADSKOJ KNJIŽNICI VELIKA GORICA.....	3
1. 1. Kratka povijest Knjižnice.....	3
1. 2. Osobna karta Gradske knjižnice Velika Gorica.....	5
2. KULTURA ČITANJA NA PODRUČJU OPĆINE VELIKA GORICA.....	7
3. PROGRAMI GRADSKE KNJIŽNICE VELIKA GORICA KOJI POTIČU I PROMIČU ČITANJE.....	10
3. 1. Književne večeri u Gradskoj knjižnici Velika Gorica.....	10
3. 2. Radionice u Gradskoj knjižnici Velika Gorica.....	12
3. 3. Godišnje akcije besplatnog upisa i prodaje knjiga u Gradskoj knjižnici Velika Gorica.....	13
3. 4. Manifestacije u Gradskoj knjižnici Velika Gorica.....	15
3. 4. 1. Noć knjige.....	16
3. 4. 2. Mjesec hrvatske knjige.....	17
3. 4. 3. Mali književni festival Turbooks.....	18
3. 4. 4. 50 poems for snow ispred Gradske knjižnice Velika Gorica.....	20
3. 4. 5. Natječaj „Pišem ti pismo“.....	22
4. ČITATELJSKI KLUBOVI.....	24
5. PROJEKTI DJEČJEG ODJELA ZA PROMICANJE I POTICANJE NA ČITANJE.....	27
6. POTICANJE ČITANJA I MEĐUKULTURNA SURADNJA GRADSKE KNJIŽNICE VELIKA GORICA S HRVATIMA IZVAN DOMOVINE.....	30
7. SURADNJA GRADSKE KNJIŽNICE VELIKA GORICA SA ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA NA PODRUČJU GRADA VELIKE GORICE.....	33
8. GRADSKA KNJIŽNICA VELIKA GORICA I MEDIJI.....	35
9. ULOGA DJELATNIKA KNJIŽNICE KAO VODITELJA PROGRAMA POTICANJA ČITANJA.....	38
10. MARKETING GRADSKE KNJIŽNICE VELIKA GORICA.....	40
ZAKLJUČAK.....	42
SAŽETAK.....	46
SUMMARY.....	47
POPIS LITERATURE.....	48
INTERNETSKI IZVORI.....	50
POPIS SLIKA.....	51

Uvod

Čitanje je jedna od temeljnih čovjekovih datosti koja podrazumijeva poznavanje i razumijevanje simbola, odnosno teksta koji se nalazi pred čitateljem. Kada je poznavanje i razumijevanje teksta usvojeno, čitanje postaje i kognitivni proces usvajanja značenja tog teksta. Čitanje prati čovjeka od rane dobi pa sve do kraja života, a u uskoj je vezi s učenjem, obrazovanjem, razvojem kognitivnih i jezičnih sposobnosti, razvijanjem kreativnog razmišljanja, a može služiti razbibrizi i opuštanju. Osim toga, čitanje je i posebna vrsta dara koju ne posjeduje svaki čovjek. Koncentracija i smirenost koja je potrebna za kvalitetno čitanje nije odlika svakog pojedinca, stoga se ljubav prema čitanju ne razvija kod svakoga, ili barem ne na jednak način. Čitanje, kao interaktivni proces u kojem se pročitani tekst dovodi u vezu s vlastitim mislima i zamislima podrazumijeva kod čitatelja određenu vrstu kompetencije kao poželjnu mogućnost za učinkovito čitanje pri čemu glavnu ulogu igra sama motivacija, odnosno čitateljska spremnost za čitanje. Nadalje, čitateljeva svijest sama oživljuje materijalnu formu teksta, stoga zahvaljujući čitatelju, svako djelo doslovno živi, pobuđujući u čitatelju različite emocije i doživljaje. Razvijanje čitateljske kulture ponajprije povezujemo s knjižnicama. One su čuvarice pisane riječi i vrela pisane baštine, stoga se programi vezani uz promicanje i poticanje čitanja prvenstveno održavaju u narodnim knjižnicama. „Taj trend u svijetu započinje 70-ih godina 20. stoljeća, a u nas tek 90-ih godina.“¹ Posao istraživanja čitanja i čitateljskih sposobnosti odraduju stručni djelatnici knjižnica, odnosno knjižničari naglašavajući pritom važnost knjižnica kao središta čitalačke pismenosti za uspješno obrazovanje i djelovanje čitavog društva.

Knjižnice, kao središta kulturnog i društvenog života svakog grada, imaju zadatak i poslanje promicanja kulture čitanja među svim svojim korisnicima i ljudima koji ih posjećuju. „Narodna knjižnica je organizacija koju osniva, podržava i financira određena zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti ili putem nekog drugog oblika organizacije.“² Gradska knjižnica Velika Gorica narodna je knjižnica. Ona osigurava pristup informacijama svojim korisnicima te stoji na raspolaganju svim članovima svoje zajednice. Njen Središnji odjel i Dječji odjel smješteni su centru grada Velike Gorice, u zgradi Pučkog otvorenog učilišta, dok se područna knjižnica Galženica također nalazi u centru grada, u prizemlju Doma kulture. Još od davne 1886. godine kada je osnovana prva čitaonica u Velikoj Gorici, taj grad njeguje

¹ Sabljak, Lj. Knjiga i kako je čitati. Zagreb: Medicinska naklada, 2022. Str. 47.

² Koontz, C., Gubbin, B. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 25.

kulturu čitanja. Iz čitaonice se s vremenom oblikovala knjižnica sa jasno istaknutim ciljevima i zadaćama, koja i danas djeluje na adresi Zagrebačka ulica 37 u Velikoj Gorici. Ona ne otvara svoja vrata samo građanima Velike Gorice, nego i mještanima 58 pripadajućih naselja, što ukazuje na raznovrsnost korisnika knjižnice. Budući da je Gradska knjižnica Velika Gorica jedina knjižnica u ovom dijelu Zagrebačke županije, potreba za sadržajima i programima koji potiču na čitanje zaista je velika i djelatnici knjižnice na različite načine pokušavaju odgovoriti na tu potrebu.

U ovom radu bit će prikazani i opisani programi koje Gradska knjižnica Velika Gorica organizira s ciljem promicanja i poticanja na čitanje. Svi programi se održavaju u prostorima knjižnice, smišljaju ih i moderiraju djelatnici knjižnice koji su diplomirani bibliotekari te ostali moderatora koji dugi niz godina surađuju s knjižnicom, a svojim znanjem i kompetencijama odgovaraju ulozi moderatora. Programi i događanja su dobro posjećeni i postoji velik interes za njih, u svim dobnim skupinama. Kroz povijest knjižnice programi su se održavali na raznim lokacijama na kojima je knjižnica djelovala, a u doba epidemije koronavirusa po prvi puta održavali su se online, što su korisnici odlično prihvatili, stoga je praksa online održavanja za neke programe zadržana zbog nemogućnosti dolaska korisnika u knjižnicu zbog prijevoza. Neki programi imali su duži, a neki kraći vijek trajanja, neki se održavaju u kontinuitetu već desetak godina, dok su se neki s vremenom prestali provoditi, no promicanje čitanja ostat će jedna od primarnih zadaća Gradske knjižnice Velika Gorica bez obzira u kojem se obliku i na koji način održavali u budućnosti.

1. OSNOVNA OBILJEŽJA I INFORMACIJE O GRADSKOJ KNJIŽNICI VELIKA GORICA

1. 1. Kratka povijest Knjižnice

Povijest Gradske knjižnice Velika Gorica započinje davne 1886. godine, točnije 3. siječnja kada je osnovana prva čitaonica u Turopolju. „Idejni vođa i aktivni djelatnik svih zadataka vezanih uz čitaonicu bio je tadašnji turopoljski župan Stjepan pl. Josipović.”³ Na njegovu inicijativu u okvirima djelovanja kulturnog društva „Sloga“ dolazi do velikog interesa za osnivanje ključnog mjesta za put širenja čitalačke kulture. Uz župana koji je obnašao dužnost predsjednika, u odbor Čitaonice su ušli tadašnji najugledniji građani Velike Gorice: Josip Kolarić, župnik velikogorički, potpredsjednik, dr. Antun Gašparac, odvjetnički perovođa, tajnik, dr. Ivan Radošević, odvjetnik, zamjenik tajnika, Vinko Seitz, ljekarnik i velikogorički načelnik te dr. Ivan Havlička, podžupan i liječnik, zamjenik blagajnika.⁴ „Krajem 2017. godine tijekom svojih istraživanja građe u Hrvatskom državnom arhivu gospodin Aleksandar Božić slučajno je među nerazvrstanim materijalima pronašao pravila Prve čitaonice u Velikoj Gorici datirana 8. ožujka 1886.”⁵ Zahvaljujući njemu danas imamo ne samo vizualni zapis, nego i pisani dokument kao dokaz i svjedok trenutka osnivanja Knjižnice. Goričko svratište „K bijeloj ruži“ bilo je prvi prostor u kojem je smještena Čitaonica, a već je iduće godine nakon osnutka Čitaonice u ozbiljno razmatranje uzet prijedlog da se izgradi samostojeća, odnosno namjenska zgrada za knjižnicu i čitaonicu. Nažalost, ideja o namjenskoj zgradi nije realizirana do današnjeg dana.

Novootvorena Čitaonica je aktivno djelovala i živjela zajedno sa svojim korisnicima, brojnim Velikogoričanima, a prema tadašnjim prilikama bila je i dobro opskrbljena novinama, časopisima i revijama. „U početku se Čitaonica pretplatila na sljedeće naslove novina: Obzor, Sloboda, Narodne Novine, Agramer Tagblatt, Agramer Zeitung, Pester Lloyd, Neue Freie Presse, Vienac, Balkan, Arkiv i Tries.”⁶ Naknadno su se počeli nabavljati i čitati listovi Fliegende Blatter, Novi Bič, Narodni list, Srijemski Hrvat, Katolički list, Naša Sloga, Leipziger

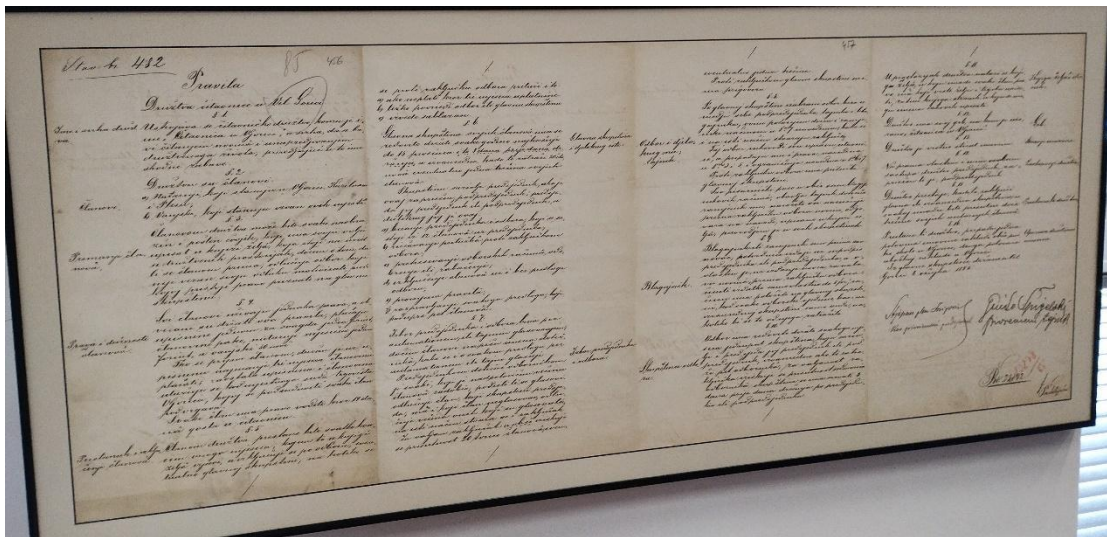
³ Pernar Robić, Lj. Dobro došli u Gradsku knjižnicu Velika Gorica. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2002. Str. 11.

⁴ usp. Matković Mikulčić, K. Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2016. Str. 13.

⁵ Gradska knjižnica Velika Gorica. Povijest. <https://www.knjiznica-vg.hr/povijest-gradske-knjiznice-velika-gorica/> (pristupljeno 20.2.2023.)

⁶ Pernar Robić, Lj. Dobro došli u Gradsku knjižnicu Velika Gorica. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2002. Str. 11 .

Allgemeine Zeitung, čime čitaonica 1886. godine dolazi do pretplate na čak 19 naslova periodike što za ono vrijeme doista nije malo. Čitaonica nije osnovana samo da bi u njoj korisnici mogli pročitati novine. Ona je ustanovljena kao središnji čitalački i kulturni punkt grada Velike Gorice i čitavog Turopolja te kao zrcalo kulturnog identiteta velikogoričkoga kraja. Odigrala je i značajnu ulogu u podizanju nacionalne svijesti nakon ilirskog preporoda. Disala je zajedno sa svojim korisnicima kroz povijest, stoga je nisu mimoišli ni ratovi, ekonomske krize i drugi čimbenici zbog kojih je rad ponekad bio otežan, ali se nikad nije gasio. Paralelno s razvitkom Čitaonice, osnivaju se i čitaonice u mjestima oko Velike Gorice, u okviru školskih i seoskih knjižnica, a 1947. godine knjižnica u Velikoj Gorici postaje Kotarska knjižnica i djeluje kao zasebna ustanova iako nema vlastiti prostor. U Kotarskoj knjižnici djeluje prva stručna knjižnična djelatnica Ankica Pavić.⁷

Slika 1. Pravila prve Čitaonice (autorica Marija Cvetnić Hubak)

Od 1960. godine Knjižnica ulazi u sastav Narodnog sveučilišta Juraj Kokot, koje se danas zove Pučko otvoreno učilište. U tom razdoblju Knjižnica je smještena u kući obitelji Prahir preko puta današnje zgrade Pučkog otvorenog učilišta, i u sastavu Narodnog sveučilišta ostaje sve do 1. listopada 1999. godine kada dolazi do značajnih statusnih promjena Knjižnice.⁸ Od 1961. godine sveukupni knjižni fond Knjižnice se razvrstava prema UDK sustavu te postaje dostupan u slobodnom pristupu korisnicima. Dvije godine kasnije Knjižnica dobiva prostor u Zadružnom domu. 1980. godine osniva se područna knjižnica Galženica na trgu Stjepana Radića u Velikoj Gorici čime dolazi do širenja knjižnične mreže, povećanja broja korisnika i

⁷ usp. Matković Mikulčić, K. Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2016. Str 22.
⁸ isto, 23.

povećanja fonda Knjižnice. Uvodi se cjelodnevna otvorenost za korisnike. Zanimljivo je kako je osamdesetih godina prošlog stoljeća djelovao određen broj pokretnih knjižnica koje su posjećivale radne kolektive u Velikoj Gorici kako bi knjigu i pisanu riječ što više približile radnicima.⁹

Devedesetih godina, nakon prve adaptacije i proširenja prostora Knjižnice, tijekom i nakon Domovinskog rata Knjižnica postaje okupljalište prognanika i izbjeglica. Organizirani su razni programi i skupovi za sve dobne skupine, a osobito djecu. 1999. godine Knjižnica se iz Narodnog sveučilišta izdvaja u samostalnu ustanovu pod nazivom Gradska knjižnica Velika Gorica te pod tim nazivom djeluje i danas. Uz informatizaciju, Knjižnica nudi svojim korisnicima pristup svim vrstama informacija, zahvaljujući modernizaciji tehnologije, a 2007. pokreće svoju mrežnu stranicu putem koje objavljuje aktivnosti i programe vezane uz rad Knjižnice s ciljem jačanja u medijskom prostoru. Zahvaljujući svim ovim promjenama, Knjižnica je bila u mogućnosti stvarati i njegovati čitateljske navike kod djece i odraslih osoba te podupirati osobno i formalno obrazovanje.

1. 2. Osobna karta Gradske knjižnice Velika Gorica

Gradska knjižnica Velika Gorica nalazi se u Zagrebačkoj ulici 37, u Velikoj Gorici gdje je smještena u sklopu zgrade Pučkog otvorenog učilišta. Zauzima ukupno 730 kvadratnih metara. Na toj se adresi nalazi Središnji odjel za odrasle, a na drugom katu iste zgrade nalazi se Dječji odjel. Područna knjižnica Galženica nalazi se na trgu Stjepana Radića 5.

Središnji odjel za odrasle centralna je lokacija Knjižnice, a prostor u kojem se nalazi svečano je otvoren 2006. godine u sklopu obilježavanja nacionalne manifestacije Mjesec hrvatske knjige.¹⁰ Odjel, osim knjiga dostupnih za posudbu, ima bogat čitaonički fond, studijsku čitaonicu, čitaonicu dnevnog tiska te četiri računala za korisnike od kojih su dva za pristup internetu, jedno za tihi rad i jedno za pristup računalnom katalogu knjižnice. „U slobodnom pristupu korisnici prema vlastitom interesu ili na preporuku knjižničara mogu birati između preko 35.000 knjiga, i to hrvatske i strane beletristike, stručnu, znanstvenu i znanstveno-popularnu literaturu iz područja humanističkih, društveno političkih, prirodnih, tehničkih i

⁹ isto, 24.

¹⁰ Gradska knjižnica Velika Gorica. Povijest. <https://www.knjiznica-vg.hr/povijest-gradske-knjiznice-velika-gorica/> (pristupljeno 21. 2. 2023.)

primijenjenih znanosti i umjetnosti.“¹¹ Studijska čitaonica namijenjena je učenicima, studentima i ostalim korisnicima Knjižnice kojima je potrebno mirno i tiho okruženje za učenje i rad, a po potrebi se transformira u dvoranu za predavanja, književne susrete, radionice i ostala događanja. U sklopu Središnjeg odjela za odrasle nazali se i zavičajna zbirka naziva Turopoli koja sadrži knjige, mape, plakate, kataloge, periodiku i ostalu vrijednu građu koja se odnosi na kulturu, povijest i narodnu baštinu turopoljskog kraja i Velike Gorice u prošlosti i sadašnjosti. Građa zavičajne zbirke Turopoli može se koristiti na zahtjev isključivo u prostoru Knjižnice.

U Središnjem odjelu za odrasle organiziraju se razna događanja: književni susreti i predavljanja knjiga, znanstvene tribine, obilježavanje raznih obljetnica, izložbe, sastanci književnih klubova i manifestacije sa ciljem informiranja korisnika, poticanja na kvalitetno druženje s knjigom i promicanja čitanja, stoga je Središnji odjel za odrasle rasadnik informacija za svoje korisnike i centar promicanja čitanja.

Slika 2: Središnji odjel za odrasle Gradske knjižnice Velika Gorica koji je nositelj svih događanja u službi promicanja čitanja (preuzeto sa stranice www.Gorica.info.hr)

¹¹ isto, pristupljeno 21.2.2023.

2. KULTURA ČITANJA NA PODRUČJU OPĆINE VELIKA GORICA

Čitanje, kao jedan od procesa usvajanja znanja i informacija, od početaka je povijesti i jedan od načina komuniciranja. Kada govorimo o kulturi čitanja na velikogoričkom području, odnosno Turopolju, poznati hrvatski povjesničar Emilij Laszowski posebnu je pažnju posvetio istraživanju Turopolja, a svojim je djelom *Povijest Plemenite općine Turopolja* dao znatan doprinos hrvatskoj arhivistici. Nekoliko poglavlja te knjige posvećeno je radu knjižnica i čitaonica u Turopolju te zahvaljujući njemu doznajemo kako su te knjižnice i čitaonice izgledale. „Kada je riječ o Turopolju ne smije se zanemariti blizina Zagreba kao kulturnoga i znanstvenoga rasadišta u čijem ozračju je živjelo i razvijalo se Turopolje.“¹² Stoga ne čudi brzina i intenzitet razvijanja kulturnih rasadišta poput knjižnica i čitaonica u neposrednoj blizini Zagreba.

Knjižnice i čitaonice u Turopolju imaju dugu tradiciju, a ljubav i briga prema knjigama duboko je ukorijenjena u povijest Turopolja i Velike Gorice. Uz same početke sustavne brige o knjigama vežemo ime kanonika Franje od Otoka koji je bio plemić i posjedovao je veoma lijepu knjižnicu, a zapisi o tome datiraju iz davne 1461. godine.¹³ „U njoj su se nalazila djela teološkog i svjetovnog karaktera (libri gramaticales, loycales, philosophiales, et theologicales).“¹⁴ On je prema zapisima prvi Turopoljac koji je posjedovao vlastitu knjižnicu. Kada govorimo o knjižničarstvu i ljubavi prema čitanju na području Velike Gorice i njene okolice, neizostavno je spomenuti manje knjižnice koje su se nalazile u župnim dvorovima i plemićkim kurijama. Primjer takvih knjižnica je knjižnica u dvorcu Pogledićevo u mjestu Kurilovec koja je pripadala obitelji Josipović i koja je uredila svoj vlastiti knjižni fond u 19. stoljeću. Zatim knjižnica u župnom dvoru u Starom Čiču koju je uredio i sabrao župnik Ferdo Rusan.¹⁵ Kvaliteta tih opsegom manjih knjižnica upućuje na veliku erudiciju i široko polje interesa tadašnjih vlasnika knjižnica. „Informacije pohranjene u fondovima ovih knjižnica bile su pristupačne samo uskom krugu korisnika - plemića, župnika i drugih odličnika.“¹⁶ Ali preko njih su ipak stizale i do ostalih slojeva pučanstva.

¹² Pernar Robić, Lj. Knjižnice i čitaonice u Turopolju jučer i danas. Velika Gorica: Narodno sveučilište Velika Gorica, Knjižnice i čitaonice: Matica hrvatska, Ogranak Velika Gorica, 1996. Str: 13.

¹³ isto, 14.

¹⁴ isto, 14.

¹⁵ isto, 15.

¹⁶ isto, 15.

Uz župne i privatne knjižnice u okviru plemićkih kurija, valja spomenuti i učiteljske i đačke knjižnice jer su upravo one odigrale ključnu ulogu u obrazovanju i informiranju pučanstva prije utemeljenja Čitaonice u Velikoj Gorici koja je bila dostupna za sve građane. „Otkako su u školama zasnovane učiteljske i đačke knjižnice, postala je dobra knjiga pristupačna i učenicima, a našlo se i starijih ljudi, koji su se počeli služiti ovim knjižnicama.“¹⁷ Kao dva važna mjesta u kojima knjižnice bilježe svoje djelovanje treba spomenuti Donju Lomnicu u kojoj je 1902. tamošnji učitelj Gjuro Bodić utemeljio hrvatsku seljačku knjižnicu te Vukovinu gdje je učitelj Dragutin Plut osnovao pučku knjižnicu 1903. godine. „Sve ove čitaonice i knjižnice dobivaju izdašnu pripomoć od Plemenite općine turopoljske, a svaka od svoje sučije. Sve su opskrbljene lijepim brojem novina, časopisa i beletrističkih listova, dok se knjižnice lijepo razvijaju i kupnjom i darovima, tako da su neke upravo obilne sadržajem zabavnih i poučnih knjiga.“¹⁸ S vremenom će i ostala sela i mjesta u okolici Velike Gorice osnivati vlastite pučke knjižnice, što će biti preduvjet za osnivanje jedne centralne knjižnice i čitaonice u samom središtu Turopolja, koja će do danas ostati glavna knjižnica na tom području.

Kada se govori o razvoju kulture čitanja u Turopolju, neizostavno je spomenuti Franju pl. Lučića. „Svjestan važnosti čitanja za opći razvoj pokrenuo je osnivanje knjižnica po svim mjestima u Turopolju, pa je 4. lipnja 1920. godine poslao službeni poziv svim ovlaštenicima općine turopoljske radi osnivanja knjižnica.“¹⁹ Po njegovom mišljenju, jedino je čitanje sredstvo za potpunu samostalnost ljudi i njihovo prosvjetljenje. Iz tog je razloga sastavio Pravila sučijske čitaonice koja uređuju sva pitanja vezana uz organizaciju i djelovanje knjižnica. Na taj je način plansko i organizirano otvorenje knjižnica po cijelom području Turopolja ostalo jedinstveni slučaj u povijesti knjižničarstva u Hrvatskoj. „Nakon toga proglasa, odnosno okružnice, u trinaest mjesta osnovane su čitaonice i knjižnice diljem Turopolja, i to uglavnom već 1920. godine, što je i bio jedan od načelnikovih ciljeva: zbog njihove ih važnosti što prije osnovati.“²⁰ No, Franjo pl. Lučić nije stao samo na tome. Njegove ideje i zamisli išle su u smjeru osnivanja gradske knjižnice u Velikoj Gorici. „Da se uz postojeću pučku knjižnicu i čitaonicu ustroji također jedna slobodna knjižnica u širem opsegu, neke ruke univerzalna, koja bi odgovarala i potrebama turopoljske inteligencije, koja se sve više umnožava i po seoskim

¹⁷ Laszowski, E. Povijest plemenite općine Turopolja nekoć Zagrebačko polje zvane. Velika Gorica: Plemenita općina Turopolje, 1924. Str. 64

¹⁸ isto, 65.

¹⁹ Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj. Zagreb: Školska knjiga, 2015. Str. 213.

²⁰ isto, 213.

domovima.“²¹ Takva knjižnica bila bi centralna knjižnica, no splotom okolnosti postojeća pučka knjižnica i čitaonica preuzela je ulogu centralne knjižnice u Velikoj Gorici, i tako je ostalo sve do danas. Gradska je knjižnica dosegla suvremeni stupanj rada, a njezino djelovanje uvelike određuje suvremena tehnologija, kao što je slučaj s gotovo svim knjižnicama u Hrvatskoj, a uz to ispunjavanje potreba korisnika ostaje njezina primarna zadaća. Služenje internetom, sudjelovanje na društvenim mrežama, razvoj vlastite web stranice, digitalizacija fonda, samo su neke od značajki modernih narodnih knjižnica, među koje spada i Gradska knjižnica Velika Gorica.

²¹ isto, 213.

3. PROGRAMI GRADSKE KNJIŽNICE VELIKA GORICA KOJI POTIČU I PROMIČU ČITANJE

Narodne knjižnice rasadišta su znanja i informacija, a čitanje je usko povezano s tim pojmovima i jedno je od najraširenijih i najsloženijih djelatnosti. „Da bi se dosegla punina njegova značenja, čitanje treba promatrati kao čin dešifriranja tradicije, vlastite povijesti i ukorijenjenosti u svijet.“²² Jer čitanje nije samo puko primanje informacija pri čemu čitatelj može ostati i pasivan. Čitanje zahtijeva odabir teksta, uspostavljanje odnosa prema tom tekstu te smisao pročitanoj tekstu. Nadalje, čitanje nije samo radnja, neka aktivnost koja se odvija, već i umijeće, otvaranje novih svjetova i prostora vlastite slobode. „Čitatelj čitanjem oživljava imaginarne, zamišljene svjetove koje je autor vidio dok je pisao ono što čitamo.“²³ I zato što svaki čitatelj tekst doživljava na sebi svojstven način, čitanje postaje čarolija. U današnje vrijeme prožeto iznimno brzim razvojem tehnike i tehnologije, čitanje postaje nešto zastarjelo, nešto što oduzima mnogo dragocjenog vremena, kada postoje prečaci da se dođe do gotovo svih vrsta informacija. Velika je šteta što ljudi nisu svjesni za što točno ostaju zakinuti kada ne čitaju i kakve im benefite čitanje pruža od najranijeg doba pa kroz cijeli život. Stoga knjižnice preuzimaju ulogu poklisara čitanja kako bi približile djeci, mladima i odraslima čar čitanja koje nas oblikuje kao društvena bića.

3. 1. Književne večeri u Gradskoj knjižnici Velika Gorica

Knjižnice, a osobito one narodne, često imaju ulogu promotora raznih književnika koji u njima predstavljaju svoja djela. Manifestacije koje se održavaju na državnoj razini, poput primjerice Mjeseca hrvatske knjige koja ima za cilj promicanje kulture čitanja među svim uzrastima, idealna su prilika za gostovanja književnika u Gradskoj knjižnici Velika Gorica. Tako je velik broj većinom domaćih književnika iz cijele Hrvatske imao priliku gostovati i predstaviti sebe i svoj rad korisnicima knjižnice i velikogoričkoj publici koja rado posjećuje takva događanja. Kada se god ukaže prilika, djelatnici Gradske knjižnice Velika Gorica organiziraju književne večeri, odnosno susrete s autorima i njihovim nakladnicima kako bi korisnici knjižnice i svi ostali imali priliku iz prve ruke čuti i saznati nešto više o samom autoru,

²² Stantić, M. Užitak čitanja // Čitanje – obveza ili užitak: zbornik, / priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2009, str. 5.

²³ isto, 6.

iz usta njegovih suradnika ili njega samoga, što je često veoma važan prvi impuls koji će dovesti do daljnje posudbe knjiga ili interesa za čitanje djela baš tog autora.

Gradska knjižnica Velika Gorica trudi se u podjednakom omjeru ugošćivati naše lokalne književnike s područja grada Velike Gorice i okolice i književnike iz cijele Hrvatske. U oba slučaja književne večeri moderiraju djelatnici knjižnice ili pak suradnici knjižnice. Književni se susreti odvijaju u obliku razgovora, s time da moderatori postavljaju pitanja na koja autori odgovaraju ili pak autori sami održe izlaganje o sebi i svom radu ili odabranom djelu uz pomoć tehničkih pomagala ili bez njih. Ukoliko se radi o predstavljanju knjige, autori najčešće nakon programa imaju prodaju svojih knjiga.

Slika 3: Tomislav Šovagović na književnoj večeri u travnju 2022. godine (preuzeto sa www.kronikevg.hr)

3. 2. Radionice u Gradskoj knjižnici Velika Gorica

Čitanje je oduvijek bilo u središtu djelovanja narodnih knjižnica jer čitatelju daje mogućnost razumijevanja i procesuiranja informacija. „Čitanje predstavlja sposobnost koja sadrži niz kognitivnih i socijalnih vještina kao što su izgovor napisanih riječi, identifikacija riječi i njihova značenja, te pridavanje značenja tekstu s namjerom da se dobije značenje iz teksta, a interakcija čitatelja s tekstom i čitateljskim kontekstom rezultira usvajanjem ili sjedinjenjem znanja, činjenica, informacija, mudrosti i iskustva.“²⁴ O namjeri čitanja ovisi mašta, emocije i misli koje su potaknute čitanjem. Kada se spomene čitanje, najčešće razlikujemo dvije vrste čitanja; čitanje radi užitka i razonode i čitanje radi dobivanja informacija i učenja. No, te dvije vrste čitanja su gotovo neodvojive jer bez obzira čita li se radi užitka ili dobivanja informacija, kompetencije stečene kroz obje vrste čitanja utječu na općenitu motivaciju za čitanje, što znači da će čitanje radi informacija potaknuti na čitanje iz razonode, a čitanje iz razonode će motivirati na čitanje radi informacija i učenja, stoga je važno poticati i promicati sve vrste čitanja u svim vrstama knjižnica, napose narodnim knjižnicama koja su rasadišta znanja za sve generacije počevši od najranije dobi.

U Gradskoj knjižnici Velika Gorica od siječnja 2015. godine održava se već poznati Četrti četrtak. Kako mu kajkavsko ime kaže, on se održava posljednjeg četvrtka u mjesecu i na zabavan i poučan način spaja dvije maloprije spomenute vrste čitanja. Kroz Četrti četrtak velikogorički građani dobivaju priliku predstaviti sebe i svoj rad kroz radionice ili predavanja u prostoru Središnjeg odjela za odrasle. Velik interes korisnika knjižnice za radionice i predavanja u sklopu Četrtog četvrtka dokaz je da se kroz takav tip manifestacije već postojeće korisnike, ali i potencijalne korisnike može potaknuti i zainteresirati za dolazak u knjižnicu, što je vrlo često prvi korak u procesu upoznavanja knjižnice te daljnjeg korištenja njenih usluga. Održane radionice popunjene su do posljednjeg mjesta, a obuhvaćaju niz iskustvenih radionica razmjene vještina. „Radionice volonterski organiziraju i vode članovi neformalne grupe građana VG tranzicija, a besplatne su za sve koji u njima žele sudjelovati.“²⁵ Osim razmjene znanja i iskustava te raznih vještina, radionice Četrtog četvrtka često su i mjesta razmjene čitateljskih navika i preferencija.

²⁴ I. Stričević, Čitanje u kontekstu školskih i narodnih knjižnica: uloga knjižnica u poticanju funkcionalnog čitanja i čitanja iz užitka // Čitanje – obveza ili užitak: zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2009. Str. 42.

²⁵ Gradska knjižnica Velika Gorica. Četrti četrtak. <https://www.knjiznica-vg.hr/cetrti-cetrtek-radionice-razmjene-vjestina-besplatne-za-sve/> (pristupljeno 12.4.2023.)

Slika 4: Četrni četrtak, 2020. godina (preuzeto sa www.kronike-vg.hr)

3. 3. Godišnje akcije besplatnog upisa i prodaje knjiga u Gradskoj knjižnici Velika Gorica

Svake godine na sve tri lokacije Gradske knjižnice Velika Gorica organiziraju se razne akcije s ciljem promicanja knjige i čitanja, cjeloživotnog obrazovanja i aktivnog djelovanja u lokalnoj zajednici.

Dan Gradske knjižnice Velika Gorica obilježava se 8. ožujka svake godine i to na datum kad su datirana pravila Prve čitaonice u Velikoj Gorici koja se danas čuvaju u Hrvatskom državnom arhivu. Tom prilikom knjižnica ima akciju besplatnih upisa za sve nove članove, odnosno za sve ljude koji se tada po prvi puta upisuju u knjižnicu i postaju njeni korisnici. Na taj način omogućava se pristup knjižnici svim zainteresiranim građanima koji se dotad nisu koristili uslugama knjižnice, a svake godine odaziv na ovu akciju sve je veći.

Osim na Dan knjižnice, akcije besplatnog upisa održavaju se u Međunarodnom tjednu braka koji se obilježava u tjednu kada se obilježava i Valentinovo, pod motom „ Parovi koji zajedno čitaju, ostaju zajedno!“ Svi zainteresirani bračni parovi mogu se uz predodženu osobnu iskaznicu doći besplatno upisati u knjižnicu i odmah po upisu koristiti njene usluge. „Tjedan

braka je inicijativa koja promiče izgradnju čvršćih odnosa i zdravijih brakova, a knjiga i čitanje jedan su od temelja boljeg razumijevanja i međuljudskog povezivanja.“²⁶ Iz godine u godinu sve se više bračnih parova svih dobnih skupina odaziva na ovu inicijativu i vrlo rado nastave redovito posjećivati i koristiti usluge knjižnice pri čemu djelatnicima istaknu kako su zahvaljujući ovoj akciji počeli izdvajati više vremena za čitanje i druženje s knjigom.

Besplatan upis omogućen je i učenicima prvih razreda tijekom Mjeseca hrvatske knjige, povodom Dječjeg tjedna, te pobjednicima u natjecajima u organizaciji knjižnice i slično.

Slika 5: Plakat s pozivom na besplatan upis povodom Dana knjižnice 2023. godine (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

Jedna od omiljenih godišnjih akcija u sklopu tradicionalnog velikogoričkog Proljetnog sajma je akcija Gradske knjižnice Velika Gorica „Sve za pet!“ Radi se o akciji prodaje knjiga i slikovnica iz otpisa knjižnice, u jedinstvenoj cijeni od pet kuna, a od 1.1.2023. cijena iznosi 1 euro. Već postojeći korisnici knjižnice, ali i oni koji to nisu itekako prepoznaju vrijednost knjige

²⁶ Gradska knjižnica Velika Gorica. Međunarodni tjedan braka u Hrvatskoj. <https://www.knjiznica-vg.hr/besplatno-clanstvo-u-knjiznici-za-bracne-parove-uz-medunarodni-tjedan-braka-u-hrvatskoj/> (pristupljeno 13.4.2023.)

i pisane riječi čemu svjedoči sve veća potražnja za knjigama koje se sakupljaju tijekom cijele godine, a rasprodaju već u prva tri dana akcije. Radi se o domaćim i stranim naslovima, stručnim knjigama i slikovnicama koji privlače čitatelje koji nerijetko upravo na Proljetnom sajmu kupe dugo traženu knjigu ili pak popune svoj privatni knjižni fond. Najtraženije su osnovnoškolske i srednjoškolske lektire i hit naslovi koji se najbrže prodaju.

Slika 6: Akcija „Sve za pet“ 2021. godine (preuzeto sa www.kronikevg.hr)

3. 4. Manifestacije u Gradskoj knjižnici Velika Gorica

Kako je već istaknuto, Gradska knjižnica Velika Gorica njeguje dugu i uspješnu suradnju sa svim velikogoričkim ustanovama s područja kulture i obrazovanja, a također uspješno i stručno surađuje i sa Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom, Knjižnicama grada Zagreba, Hrvatskim knjižničarskim društvom, Zagrebačkim knjižničarskim društvom i Hrvatskim čitateljskim društvom te se uključuje u manifestacije s ciljem poticanja i promicanja čitanja na državnoj razini.

3. 4. 1. Noć knjige

Manifestacija koja se održava u prvoj polovici godine je Noć knjige koja se već tradicionalno dvanaesti put zaredom održava kako bi se obilježio Svjetski dan knjige i autorskih prava (23. travnja) i Dan hrvatske knjige (22. travnja).²⁷ „Pokrenuta je 2012. godine na inicijativu i u organizaciji Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, Knjižnica grada Zagreba, Zajednice nakladnika i knjižara Hrvatske gospodarske komore, Knjižnog blok – Inicijative za knjigu, portala Moderna vremena Info te udruge za zaštitu prava nakladnika ZANA.“²⁸

Noć knjige prilika je da se u svim prostorima koji su na bilo koji način povezani s knjigom održe prigodni programi u kojima će u središtu biti knjiga i čitanje pri čemu organizatori svake godine zadaju prigodnu temu. Noć knjige u Gradskoj knjižnici Velika Gorica svake je godine obilježena na prigodan način, na sve tri lokacije. Ugošćuju se popularni književnici za djecu i odrasle, ali i udruge, institucije i pojedinci koji djeluju u lokalnoj zajednici. Održavaju se radionice čitanja i pisanja, ali i radionice u kojima mogu i sami aktivno sudjelovati. Tijekom proteklih dvanaest godina održane su prigodne degustacije na kojima su se nudili proizvodi lokalnih proizvođača kojih u velikogoričkom kraju ne nedostaje, a održane su i razne književne i ne-književne tribine, tako da je svatko mogao pronaći sadržaj koji bi ga zanimao, a suradnje započete na Noći knjige traju i danas, isto kao što i ljudi koji su privučeni sadržajem i programima Noći knjige u Gradskoj knjižnici Velika Gorica nerijetko postaju i članovi knjižnice te ju redovito posjećuju.

Uz druženje u neformalnom okruženju Gradska knjižnica Velika Gorica svojim korisnicima i građanima Velike Gorice i okolice nudi razne sadržaje vezane uz knjigu i čitanje poput književnog kviza, predavanja i književnih tribina, a valja istaknuti dugogodišnju suradnju s gospođom Hrvojkom Mihanović Salopek koja obnaša dužnost više znanstvene suradnice Zavoda za povijest hrvatske književnosti HAZU. Knjižnica aktivno prati projekt „Digitalizirano snimanje hrvatske mariološke baštine“ u sklopu kojeg se na Središnjem odjelu za odrasle prilikom Noći knjige prikazuje po jedan realizirani dokumentarni film.²⁹

²⁷ Noć knjige. Poziv na sudjelovanje u Noći knjige 2023. <https://nocknjige.hr/tekstx.php?id=84&k=1> (pristupljeno 13.4.2023.)

²⁸ Matković Mikulčić, K. Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici:130. obljetnica otvaranja Prve čitaonice u Velikoj Gorici. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2016. Str. 59.

²⁹ isto, 59.

3. 4. 2. Mjesec hrvatske knjige

Mjesec hrvatske knjige velika je manifestacija tijekom koje se u knjižnicama diljem cijele Hrvatske posvećuje posebna pažnja knjizi i čitanju, a održava se u drugoj polovici godine, od 15. listopada do 15. studenog. „Knjižnice grada Zagreba, na zamolbu Ministarstva kulture Republike Hrvatske, u svibnju 1995. godine preuzimaju organizaciju manifestacije Mjesec hrvatske knjige.“³⁰ Kroz raznolike programe knjižnica se trudi lokalno uključiti i svoje korisnike i ostale građane. Cilj ove državne manifestacije je istaknuti iznimnu važnost knjige, ali i knjižnica kao mjesta javnog i slobodnog pristupa koja se sve više približavaju građanima.³¹ Gradska knjižnica Velika Gorica tijekom Mjeseca hrvatske knjige intenzivno radi na promicanju i poticanju na čitanje u obliku različitih književnih susreta, tribina, predavanja i izložbi. „Mjesec hrvatske knjige također je razdoblje u kojem smo intenzivnije prisutni u medijima i kada se češće obraćamo našim korisnicima i ostalim sugrađanima kako bi oni upoznali svoju knjižnicu ne samo kao mjesto posudbe knjiga, nego i kao mjesto zanimljivih susreta, kao mjesto na kojemu mogu učiti i stjecati nove spoznaje, upoznati zanimljive domaće autore i doći do različitih korisnih informacija.“³² Mjesec hrvatske knjige prilika je i da se obilježe važne obljetnice rođenja i smrti naših velikana hrvatske, ali i svjetske književnosti.

Slika 7: Prigodno ukrašena Središnji odjel knjižnice povodom MHK 2016. (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

³⁰ Mjesec hrvatske knjige. <https://www.mhk.hr/> (pristupljeno 13.4.2023.)

³¹ isto, pristupljeno 13.4.2023.

³² Matković Mikulčić, K. Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici:130. obljetnica otvaranja Prve čitaonice u Velikoj Gorici. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2016. Str. 58.

Prilikom Mjeseca hrvatske knjige u Gradskoj knjižnici Velika Gorica iz godine u godinu predstavljani su mnogi projekti poput projekta „Stella Maris“ koji prikazuje pojedina istaknuta, ali i neka nedovoljno poznata marijanska svetišta s područja Istre i Kvarnera. Održana je kazališna predstava „Play Dundo“ učenika Pete gimnazije iz Zagreba uz 500. godišnjicu rođenja Marina Držića u 2008. godini. U Godini astronomije održano je javno promatranje neba kroz teleskope pod vodstvom astronoma Marka Šimca 2009. godine, održano je predavanje o flori i fauni Turopolja, a predavač je bio redoviti profesor na Fakultetu šumarstva i drvne tehnologije doc.dr.sc. Damir Drvodelić s kojim knjižnica godinama uspješno surađuje. U 2010. godini održan je „Književni naraštaj u stihovima“, pjesnički susret koji je okupio mlade pjesnike koji su čitali i publici predstavili svoju poeziju. Valja istaknuti i projekt za učenike srednjih škola, „Lektiraonica“ u kojoj se vode učeničke rasprave o lektirama i održavaju susreti s velikogoričkim piscima kojima učenici postavljaju pitanja i aktivno sudjeluju u raspravama. Ti projekti održavaju se svake godine i traju do danas, a posjećenost iz godine u godinu sve više raste. Neka od istaknutih imena domaće književne scene koja su se predstavila tijekom Mjeseca hrvatske knjige u Gradskoj knjižnici Velika Gorica su: Bekim Sejranović, Marina Vujičić, Ivica Prtenjača, Zoran Žmirić, Miro Morović, Ivana Šojat, Želimir Periš, Ivana Bodrožić, Jasminka Tihi-Stepanić, Evelina Rudan, Miroslav Kirin, Zrinka Posavec, Velimir Grgić, Maša Kolanović, Pavao Pavličić, Julijana Matanović, Nada Mihoković Kumrić, Željka Horvat-Vukelja, Damir Karakaš, Miro Gavran, Sonja Smolec, Kristian Novak i drugi.

3. 4. 3. Mali književni festival Turbooks

Mali književni festival Turbooks počeo se održavati od 2018. godine na inicijativu djelatnika knjižnice i prepoznat je kao projekt Gradske knjižnice Velika Gorica u obliku mini književnog festivala. „Turbooks organiziramo sa željom da se u tri dana trajanja festivala skrene posebna pažnja na važnost knjige i čitanja, prvenstveno kroz druženje s popularnim književnicima za odrasle i djecu.“³³ Dosadašnja izdanja festivala obuhvaćaju po ukupno šest književnih događaja tijekom tri dana, i to na samom početku Mjeseca hrvatske knjige, dakle sredinom listopada. Cilj ovog malog književnog festivala prepoznatog kao književni pečat Gradske knjižnice Velika Gorica jest ponuditi zanimljive sadržaje svim dobnim skupinama koje

³³ Gradska knjižnica Velika Gorica. Turbooks: mali književni festival <https://www.knjiznica-vg.hr/turbooks/> (pristupljeno 14.4.2023.)

posjećuju knjižnicu na sve tri lokacije knjižnice u obliku Dana za djecu, Dana za mlade i Dana za odrasle.

Tri književne matinee održavaju se na Dječjem odjelu knjižnice u suradnji s vrtićima i osnovnim školama velikogoričkog područja. Prvašićima je omogućen besplatan upis u knjižnicu, a učenici dobivaju Čitatovnicu – čitalačku putovnicu u koju će pri svakoj posudbi knjiga dobiti žig, a kada sakupe sve žigove, dobivaju pohvalnicu.³⁴ Uz to, svake se godine održavaju prigodne radionice u kojima učenici dobivaju priliku za razvijanje vlastitih vještina čitanja i pisanja, kao što je projekt „Kako napisati priču“ koji se održavao pod vodstvom Brune Mezića. Prošle je godine vrtićance i školarce na Dječjem odjelu posjetio Zoran Vakula i predstavio im svoje Vremenaste priče na opće oduševljenje. Plod suradnje sa velikogoričkim vrtićima i školama jesu i razne izložbe. Radovi prigodne ili zadane tematike vrtićanaca i učenika krasi Dječji odjel knjižnice i područnu knjižnicu Galženica tijekom Turbooksa i cijelog Mjeseca hrvatske knjige.

Slika 8: Platnene vrećice kao promotivni materijali Turbooksa (autorica Marija Cvetnić Hubak)

Dan za mlade posvećen je srednjoškolcima i generacijama tinejdžera koji dobivaju priliku okušati se u moderiranju književnih susreta pri čemu je tema pojedini lektirni naslov. Poznat je problem čitanja lektira u srednjoj školi koje su učenicima ponekad nerazumljive ili dosadne, a potom i pisanje lektira koje podrazumijeva postojanje određenih pravila. Učitelji i

³⁴ Gradska knjižnica Velika Gorica. Mjesec hrvatske knjige u GKVG <https://www.knjiznica-vg.hr/mjesec-hrvatske-knjige-u-gradskoj-knjiznici-velika-gorica-2/> (pristupljeno 14.4.2023.)

profesori, ali i knjižničari svjedoci su masovnog prepisivanja lektira, *skidanja* s interneta te jednostavno otpora prema čitanju lektirnih naslova. Budući da knjižničari u razgovoru sa samim učenicima, njihovim roditeljima i učiteljima dolaze do zaključka kako je potrebno što prije lektiru učiniti pristupačnom, zanimljivom i učenicima olakšati čitanje i pripremu lektire, došlo je do ideje i inicijative djelatnika da se jedan dan TurboBooks festivala posveti upravo toj generaciji adolescenata te je osmišljen projekt Lektiraonica. „Lektiraonica“ je program poticanja čitanja za učenike srednjih škola koji se održava u okviru programa Mjeseca hrvatske knjige, a pruža priliku srednjoškolcima da, u okviru zadane teme, izraze svoja stajališta o problematici čitanja, izboru lektirnih naslova te osobnom izboru knjiga za slobodno čitanje.“³⁵ Uz razgovor o lektiri vezana je i praktična radionica, a dio programa posvećen je čitanju naglas tekstova prema slobodnom izboru učenika. Osim razgovora o lektirama, lektiraonica služi kao mjesto na kojem učenici pokušavaju odgovoriti i dobiti odgovore na pitanja poput: kako čitanje utječe na formiranje naše ličnosti, kako točno na nas djeluje lektirno i drugo štivo, treba li u svjetlu novoga vremena promatrati i mijenjati popise lektire i u kojem smislu. Cilj Lektiraonice nije samo motivacija za čitanje i pisanje, nego i prilika za susret s autorima te razgovor i raspravu s njima, u suradnji s profesorima hrvatskog jezika. Odaziv i dojmovi učenika i njihovih profesora dosada su bili izvanredni i s velikim iščekivanjem iščekuju iduće susrete Lektiraonice.

Što se tiče Dana za odrasle, dosada su organizirana po tri večernja susreta s književnicima na Središnjem odjelu za odrasle. Radi se o poznatim imenima hrvatske književne scene koja se rado odazivaju na ovaj mali književni festival predstavljajući svoja recentna djela velikogoričkoj publici. Tri dana knjige, čitanja i druženja s knjigom izuzetno su dobro posjećeni i medijski popraćeni stoga budućnost ovog malog književnog festivala, prvog takve vrste u Velikoj Gorici, nije upitna.

3. 4. 4. 50 poems for snow ispred Gradske knjižnice Velika Gorica

Pedeset pjesama za snijeg, odnosno u originalu 50 poems for snow jedan je od najneobičnijih pjesničkih festivala na svijetu. Nema vlastiti proračun, a organizira se volonterski u gradovima Sjeverne Amerike i Europe. „Festival 50 Poems for Snow pokrenut je na inicijativu Saše Šimprage 2012. godine, a u suradnji s Aleksandrom Hutom Konom dobio je

³⁵ Gradska knjižnica Velika Gorica. Lektiraonica. <https://www.knjiznica-vg.hr/lektiraonica/> (pristupljeno 14.4.2023.)

međunarodni predznak, a specifičan je po tome što se datum održavanja ne zna unaprijed te se u svakom od gradova sudionika festivala održava se na prvi dan snijega i to noću, na otvorenom.“³⁶ Ako i kada snijeg padne, zaljubljenici u poeziju, sami pjesnici i ostali ljubitelji pisane riječi okupe se i uz nekoliko svojih pjesama pročitaju i po jednu pjesmu autora ili autorice kojem je festival te godine posvećen.

U ovaj neobičan i zanimljiv festival uključila se i Gradska knjižnica Velika Gorica na inicijativu djelatnika, ali i suradnika knjižnice koji gaje osobitu ljubav prema poeziji, stoga se svake zime s još većim nestrpljenjem iščekuju prve pahulje snijega kako bi se okupili ispred ulaza u Središnji odjel knjižnice i čitali poeziju. Važno je naglasiti kako je književna prevoditeljica i promotorica lijepe književnosti Romana Perečinec inicijatorica i moderatorica ovog pjesničkog susreta u Velikoj Gorici već nekoliko godina zaredom.³⁷ Ovaj festival zapravo je svojevrsna posveta pisanju, čitanju i poeziji, pri čemu istodobno podiže svijest o problematici klimatskih promjena na Zemlji jer njegovo održavanje ovisi o uvjetima i padalinama. Velika Gorica grad je ljubitelja poezije, stoga su čitanja poezije i pjesnički susreti uobičajena stvar u Gradskoj knjižnici Velika Gorica koja je oaza za pjesničke susrete.

Slika 9: 50 poems for snow ispred GKVG 3.12.2020. (preuzeto sa www.vgdanas.hr)

³⁶ Gradska knjižnica Velika Gorica. 50 poems for snow. <https://www.knjiznica-vg.hr/50-poems-for-snow-poetski-susret-na-prvi-dan-snijega/> (pristupljeno 15.4.2023.)

³⁷ isto, pristupljeno 15.4.2023.

3. 4. 5. Natječaj „Pišem ti pismo“

Knjižnice su kroz povijest uvijek vezane uz knjigu, čitanje i pisanu riječ. Opismenjavanje te čitanje i pisanje postaje neophodne komponente i preduvjeti za cjeloživotno učenje i razvoj. „Narodne knjižnice stavljaju u središte svojeg djelovanja poticanje bitnih pismenosti 21. stoljeća – *informacijsku pismenost, informatičku pismenost, medijsku pismenost i multikulturalnu pismenost.*“³⁸ Pojam temeljne pismenosti obuhvaća vještinu čitanja, pisanja i računanja. Da bi se potrebne vještine nakon početnog savladavanja osnova razvijale, potrebno je vježbati ih iz dana u dan kako bi prešle u rutinu i postale nešto što se s lakoćom izvršava. Pisanje nije samo puko ostavljanje pisanog traga. Ono zahtijeva poznavanje jezika na kojem se piše, poznavanje gramatike, pravopisa i slova, što ukazuje na činjenicu da je pisanje datost svojstvena samo bićima mišljenja, dakle ljudima. No, pisanje je i poseban oblik iznošenja svojih misli, osjećaja i stavova putem misaonog procesa kreiranja određenog sadržaja. Dok se od najranije dobi govor promatranjem i ponavljanjem usvaja spontano, pisanje je vještina koja se uči i vježba i zahtijeva svjesni napor. S druge strane, pisanje je trajno, pohranjivo i promjenjivo jer se napisano uvijek može izbrisati ili promijeniti, a upravo takav način izražavanja u ljudskoj je povijesti često bio intiman proces iznošenja najdubljih i najskrivenijih misli i osjećaja, umjetnički način izražavanja te način ugodnog provođenja vremena.

Djelatnici gradske knjižnice Velika Gorica itekako su svjesni svih tih činjenica, stoga su u suradnji s Hrvatskom poštom povodom Svjetskog dana pisanja pisama koji se širom svijeta obilježava 11. svibnja, odlučili uključiti u zanimljiv projekat namijenjen poticanju pismenosti. Od 2012. godine raspisuje se natječaj koji svake godine nosi drugu temu koju određuju stručni djelatnici knjižnice, a po jedno pismo iz tri kategorije biva nagrađeno. Kategorije su najbolje osnovnoškolsko (dječje) pismo, najbolje srednjoškolsko (tinejdžersko) pismo te najbolje pismo odraslih. Natječaju se rado odazivaju stanovnici cijele Hrvatske, ali ponajviše iz velikogoričkog područja. „Odazivaju se i profesori i učenici osnovnih i srednjih škola u kojima je pisanje pisama za natječaj ponekad i dio nastavnog procesa.“³⁹ Pisma pristigla na natječaj putem pošte ili mail-a čita i ocjenjuje stručni žiri koji čine djelatnici knjižnice te profesori hrvatskog jezika i književnosti iz velikogoričkih srednjih škola. Velik se naglasak stavlja na obljetničke godine smrti ili rođenja velikana hrvatske književnosti pa se u skladu s tim zadaju teme natječaja. U

³⁸ Stričević, I. Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu: prvo hrvatsko izdanje prema trećem izdanju izvornika. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 7.

³⁹ Matković Mikulčić, K. Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici:130. obljetnica otvaranja Prve čitaonice u Velikoj Gorici. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2016. Str. 61.

natječaju sudjeluju građani svih dobnih skupina, iz različitih krajeva hrvatske, pišući na svom dijalektu ili standardnim književnim jezikom, šaljući pisma pisana rukom i naliveperom koja bude nostalgiju na neke davne dane ili pak šalju svoja pisma e-mail-om, tzv. *elektronskom poštom*. Ova akcija i njeni rezultati pokazatelj su koliko je važna pismenost i koliko je važno pismeno izražavanje, posebice u današnjim sve užurbanijim vremenima kada vještina pisanja sve više pada u drugi plan zbog digitalnog doba i prisustva drugih medija i načina izražavanja.

Slika 10: Plakat za natječaj „Pišem ti pismo“ iz 2022. godine (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

4. ČITATELJSKI KLUBOVI

Čitateljski klubovi i grupe su jedan od aktivnih načina na koji zaljubljenici u čitanje provode svoje slobodno vrijeme pritom sudjelujući u interakciji s drugim čitateljima ili ljudima koji dijele zajedničke interese. Veoma su popularne i zadovoljavaju komunikacijske potrebe suvremenog čovjeka koji se okupljaju radi čitanja i ljubavi prema pisanoj riječi i sami određuju pravila ponašanja, rituale, svoj ritam rada i atmosferu. Prema definiciji Ivane Bašić, profesorice hrvatskog jezika i književnosti te dopredsjednice udruge Balanscentar za biblioterapiju i logoterapiju, čitateljska grupa je skupina ljudi koja se sastaje kako bi razgovarala o pročitanoj knjizi.⁴⁰ No, s vremenom se ljudi povezuju, saznaju više jedni o drugima i vlastitim čitateljskim ili životnim preferencijama, stoga djelovanje čitateljskim klubova ili grupa nerijetko bude i dugogodišnje druženje i zajedničko čitanje na zadovoljstvo svih njenih članova.

Gradska knjižnica Velika Gorica ima visoko razvijenu svijest o važnosti čitateljskih klubova za knjižnicu i lokalnu zajednicu na inicijativu čijih je članova 2014. godine tijekom Mjeseca Hrvatske knjige osnovala čitateljski klub pod nazivom „Književni sladokusci“. Radilo se o grupi žena svih dobnih skupina koje su dijelile ljubav prema čitanju i knjizi te slične stavove, stoga je na njihovu inicijativu došlo do osnivanja čitateljskog kluba koji su vodile jedna diplomirana i jedna pomoćna knjižničarka sa Središnjeg odjela knjižnice.

„Književni sladokusci“ imali su utvrđena pravila i sastajali su se jednom mjesečno kako bi razgovarali i komentirali pročitano knjigu koju su članice odabirale same. Knjižničarke su ponudile tri naslova, a članice kluba su odabrale jedan naslov koji bi se čitao na idućem susretu pri čemu se naslovi nisu ponavljali, a smjeli su sadržavati do 150 stranica i pripadali su različitim žanrovima. Jedna je knjižničarka pri svakom sastanku fotografirala susret, vodila dnevnik i zapisivala dojmove čitateljica, njihove osvrte i ocjene koje su dale pročitano djelu. Prema kazivanju knjižničarki, rasprave su bile konstruktivne, često i žustre, pogotovo ako bi došlo do različitih mišljenja i dojmova, no komunikacija unutar grupe bila je kompleksnija od svakodnevne komunikacije jer su sve članice dolazile pripremljene za razgovor i usmjerene jedne na druge.

Na početku svakog sastanka, knjižničarka bi pozdravila sve prisutne, ukratko predstavila djelo o kojem će biti riječi i njegovog autora. Nakon toga bi svaka članica kluba ukratko iznijela svoje dojmove i dala ocjenu, a druga bi knjižničarka počela postavljati pitanja o djelu na koja su članice odgovarale i raspravljale. Nakon rasprave, ponovno bi ocijenile djelo,

⁴⁰ Bašić, I. O čitateljskim grupama. Zagreb: Balans centar za logopedagogiju i biblioterapiju, 2014. Str. 27.

a ocjene su se znale i značajno promijeniti, ponekad na višu, a ponekad i na nižu ocjenu. Prilikom svakog susreta knjižničarke i pojedine članice bi donijele čaj, kavu, kolačiće i kekse kako bi im druženje bilo što ugodnije. Osim toga, za članice čitateljskog kluba organizirano je nekoliko kraćih izleta i susreta s čitateljskim klubovima iz drugih knjižnica, kako bi se razmijenila iskustva i potaknulo moguće buduće članove na čitanje i suradnju jer su takvi susreti bili odlično medijski popraćeni.

Slika 11: Susret čitateljskog kluba „Književni sladokusci“ (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

Nažalost, zbog različitih obaveza sa strane članica, ali i djelatnica koje se više nisu mogle usklađivati, čitateljski klub prestao je s radom 2017. godine.

Važno je napomenuti kako je u područnoj knjižnici Galženica, paralelno s djelovanjem čitateljskog kluba „Književni sladokusci“, djelovao i čitateljski klub „Luna“ koji je okupljao korisnike područne knjižnice, ali nažalost i njegov se rad ugasio.

Početkom 2023. godine na inicijativu djelatnica Središnjeg odjela knjižnice ponovno je osnovan čitateljski klub pod nazivom „Gorica od korica do korica“ koji broji jedanaest članova koji se sastaju jednom mjesečno i raspravljaju o knjigama. U područnoj knjižnici Galženica trenutno se osniva Poetski književni klub koji će s radom krenuti kada se dogovori raspored održavanja susreta.

Čitateljske grupe u odjelima Gradske knjižnice Velika Gorica bile su i ostale mjesto stvaranja mreže društvenih odnosa, mjesto promicanja kulture čitanja, mjesto druženja, razmjene iskustava i čitateljskih preferencija. Kod svih grupa je vladao veliki interes za

djelovanje, u tolikoj mjeri da je broj članova čitateljskog kluba morao biti strogo ograničen zbog nedostatka prostora i broja dostupnih primjeraka naslova. Unatoč svemu, članovi klubova su se uvijek, i još uvijek se uspješno okupljaju, aktivno sudjeluju u raspravama vodeći računa o pravilima i uživajući u zajedničkom druženju i čitanju.

5. PROJEKTI DJEČJEG ODJELA ZA PROMICANJE I POTICANJE NA ČITANJE

Kako stoji u IFLA-inom i UNESCO-ovom Manifestu za narodne knjižnice, službe knjižnice moraju biti pristupačne svim članovima zajednice, što zahtijeva prikladno smještene knjižnične zgrade, primjerene prostore za čitanje i studij, odgovarajuću tehnologiju i dovoljno dugo i prikladno radno vrijeme, pri čemu se knjižnične službe moraju prilagoditi različitim potrebama zajednice u gradskim i seoskim područjima.⁴¹ Svaka narodna knjižnica predstavlja javni prostor koji je namijenjen njenim korisnicima i građanima, mjesto na kojem se ljudi različitog porijekla i interesa osjećaju ugodno i gdje mogu dobiti sve potrebne informacije koje traže. Kao oaze za poticanje i promicanje čitanja, knjižnice imaju ulogu doprijeti do grupa i pojedinaca, već od najranijeg djetinjstva pa kroz sve životne faze kako bi ljudima približile ljepotu i prednosti čitanja.

Gradska knjižnica Velika Gorica njeguje kulturu grupnih posjeta knjižnici u suradnji s velikogoričkim vrtićima, osnovnim školama te srednjim školama. Velikogoričke vrtićance ugošćuje Dječji odjel područne knjižnice Galženica i Dječji odjel u Zagrebačkoj 37. Za djecu vrtićkog uzrasta i predškolce sustavno se i redovito organiziraju grupni posjeti s ciljem upoznavanja prostora knjižnice i njene djelatnosti, susreti s književnicima za djecu, etno radionice, psihoedukativne radionice, a važno je istaknuti dva veoma uspješna projekta: Čitatovnica i Knjižnica u gostima.

Čitatovnica ili Čitalačka putovnica jedan je od novijih projekata. „Svi prvašići našega grada u Mjesecu hrvatske knjige imaju pravo na besplatan upis ili obnovu članstva u našoj knjižnici. Ako to naprave na Dječjem odjelu, dobivaju Čitatovnicu u koju svaki put kada dođu posuditi knjige, dobiju jedan žigić. Kada ih sakupe dvanaest, dobiju pohvalnicu, a oni najbrži i knjigu za nagradu.“⁴² Cilj ovog projekta je djeci, ali i njihovim roditeljima približiti knjižnicu i stvoriti naviku korištenja knjižnice kako bi kroz čitanje knjiga i slikovnica stvorili kritičko mišljenje i vježbali koncentraciju. Djelatnici Dječjeg odjela kod svakog dolaska u knjižnicu upitaju dijete o dojmovima nakon pročitane knjige i slikovnice i popričaju o djetetovim književnim preferencijama. Čitatovnica nije samo skupljanje žigića, već i djetetov prvi osobni

⁴¹ IFLA. IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2455/1/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022-hr.pdf> (pristupljeno 30.5.2023.)

⁴² Matković Mikulčić, K. Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici:130. obljetnica otvaranja Prve čitaonice u Velikoj Gorici. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2016. Str. 91.

dokument na koji samo pazi te na zanimljiv način uči kako se odgovorno ponašati prema takvim stvarima.

Knjižnica u gostima projekt je dovođenja knjižnice, tj. knjižnične djelatnosti djeci i tinejdžerima koji pohađaju područne škole izvan samog grada Velike Gorice, a koji ponekad nemaju mogućnost doći do naše knjižnice u Velikoj Gorici. „Knjižničarka s gostom odlazi u područnu školu, upoznaje učenike s knjižnicom i njenim uslugama, važnošću čitanja, putem koji knjiga mora proći od same književne ideje do dolaska u knjižnicu. Nakon toga književnik preuzima riječ i govori o pisanju, o knjigama, o svemu onome što djecu zanima, a vezano je uz knjigu i čitanje.“⁴³ Ovakav projekt iznimno je dobro prihvaćen od strane djece, književnika i sugrađana, a njegovat će se i u budućnosti.

Kada je o suradnji s velikogoričkim obrazovnim ustanovama riječ, valja istaknuti projekt „Učimo zajedno“ koji je Gradska knjižnica Velika Gorica realizirala zajedno s Centrom za odgoj i obrazovanje Velika Gorica. Glavni cilj ovog projekta je inkluzija djece s teškoćama u razvoju u društvo. U sklopu ovog projekta održavaju se kreativne radionice čiji produkti bivaju izloženi u malom izložbenom prostoru u predvorju Dječjeg odjela u Zagrebačkoj 37 i prodaju se prilikom Proljetnog sajma na štandu knjižnice pri čemu se s dobivenim novcem kupuje materijal za iduće radionice. Uz kreativne radionice održavaju se i kvizovi te senzomotorne igre u kojima sudjeluju štićenici Centra i učenici velikogoričkih osnovnih škola i dječjih vrtića. „Budući da su baš djeca s posebnim potrebama uz pomoć voditeljica bila nositelji ovih programa prenoseći svoja znanja i vještine drugima, raslo je i njihovo samopouzdanje te vjera u sebe. S druge strane, kod ostale djece jačao se osjećaj za prihvaćanje različitosti te ona postaju osjetljivija za potrebe drugih.“⁴⁴ Ovakvi su projekti od iznimne važnosti za obje spomenute skupine, a godišnje se održi nekoliko njih.

Dječji odjeli knjižnica nisu samo mjesta gdje djeca i mladi posuđuju lektire i slikovnice. To su mjesta na kojima njihovi roditelji i stručnjaci pronalaze svoju literaturu i svaki drugi način potpore kako bi na što lakši i ispravniji način pomogli svojoj djeci pri učenju, pamćenju i prolaženju kroz različite faze odrastanja. Stoga su na inicijativu psihologinje Gordane Novković Poje, nastale psihoedukativne iskustvene radionice čiji je cilj omogućiti polaznicima da naule nešto novo o sebi, da unaprijede svoje roditeljske ili stručne vještine te prošire svoja znanja o radu s djecom kroz razmjenu dosadašnjih iskustava pod stručnim vodstvom. Ovakve su

⁴³ isto, 92.

⁴⁴ isto, 96.

psihoedukativne radionice iznimno dobro posjećene i popunjene do posljednjeg mjesta, a iz godine u godinu se broj polaznika sve više povećava. Što se tematike tiče, nekada je riječ o djeci s posebnim potrebama ili rijetkim bolestima, ponekad je naglasak na radu na sebi i motivaciji za rad s djecom, stoga su teme poput asertivnosti, pozitivnog stava, uspješne komunikacije i motivacije česte i nezaobilazne na ovakvim tipovima radionica. Velik broj ovakvih radionica čine upravo odgajateljice u vrtiću, stoga se teme nastoje prilagoditi njihovim interesima i njihovom području rada.

Kao što je već spomenuto, Dječji odjeli središnje i područne knjižnice njeguju kulturu različitosti, stoga svoje vidike proširuju i na različite kulture. Kako se sve veći broj učenika i djece susreće s raznim stranim jezicima već od svog djetinjstva, u suradnji s Esperantskim društvom Svijet mira, Dječji odjel održao je predstavljanja prijevoda naših knjiga na strane jezike. Jedna od njih je knjiga Waitapu Jože Horvata, prevedena na kineski jezik, zatim Šegrt Hlapić preveden na bengalski jezik, Zamenhofova ulica poljskog autora Romana Dobrzinskog prevedena je na hrvatski, češki, francuski, mađarski, japanski, slovački, slovenski i esperanto. Na svakom od ovih predstavljanja gostovali su pripadnici spomenutih kultura odjeveni u tradicionalne nošnje, a s velikim su veseljem odgovarali na pitanja o svojoj domovini i kraju u kojem žive ili iz kojeg potječu.

Ugodna i uspješna suradnja nastavlja se i s američkim veleposlanstvom koji često ugošćuju Dječji odjel na svojoj adresi, ali i dolaze u goste u Zagrebačku 37. Nadalje, svake godine Dječji odjel posjećuju i gradišćanski Hrvati iz mađarskog grada Koljnofa koji ovamo dolaze učiti hrvatski jezik i čitati djela na hrvatskom, a veoma rado sudjeluju u programima i susretima koje priređuje Dječji odjel prilikom njihova dolaska.⁴⁵

⁴⁵ isto, 103.

6. POTICANJE ČITANJA I MEĐUKULTURNA SURADNJA GRADSKE KNJIŽNICE VELIKA GORICA S HRVATIMA IZVAN DOMOVINE

Gotovo svaka narodna knjižnica osim usluga i informacija koje pruža unutar svog vlastitog prostora, često izlazi iz vlastitih prostornih okvira kako bi djelotvornije zadovoljila potrebe svoje zajednice, ali i šire zajednice. Ponekad te granice dosega rada knjižnice prelaze granice država, pa čak i kontinente. Kada je o Gradskoj knjižnici Velika Gorica riječ, neizostavno je istaknuti suradnju s Hrvatima u pokrajini Molise u Italiji, s Hrvatima u mađarskom gradu Šopronu, Gradišćanskim Hrvatima te zajednicom Albanaca koja djeluje u Velikoj Gorici. Osim dogovorenih međusobnih posjeta kakao bi se ljudi bolje povezali i upoznali s radom knjižnice, svaki susret obilježio je pojedini projekt u službi promicanja i poticanja na čitanje, osobito na hrvatskom jeziku, kada su u pitanju hrvatski iseljenici. Tako je još 2007. godine predstavljena knjiga recepata moliških specijaliteta „Kako biše slatko“, u suradnji sa Vesnom Ljubić, a sudionici su imali prilike naučiti i degustirati kako tradicionalni hrvatski recepti funkcioniraju pod utjecajem nove lokalne sredine.⁴⁶

Svake godine (osim pandemijskih) zajednica Gradišćanskih Hrvata iz Mađarske tradicionalno je posjećivala Gradsku knjižnicu Velika Gorica gdje su vrlo rado tražili građu vezanu uz svoj rodni kraj, Turopolje i Hrvatsku i na taj način učili o vlastitoj povijesti upoznavajući svoje korijene. Na Središnjem odjelu knjižnice prigodom jednog od posjeta objavljena je monografija „Šopron: grad kulture i suradnje“ koja govori o iseljavanju Hrvata upravo iz turopoljskog kraja u 16. i 17. stoljeću. Monografiju je predstavio Franjo Pajrić, predstavnik Zajednice Gradišćanskih Hrvata u Koljnofu.⁴⁷

Dugogodišnja i kvalitetna suradnja ostvarena je sa Zajednicom Albanaca i očitovala se u više aktivnosti i projekata. „Predstavljanje albanskog prijevoda knjige „Divlji konj“ velikogoričkog književnika Božidara Prosenjaka u Hrvatskoj i Albaniji 2008. godine, predstavljanje knjige „Albania, the military and the foreign influence (1912 – 1991)“ tadašnjeg albanskog veleposlanika u Republici Hrvatskoj Pellumba Quazimija u 2012. godini te objavljivanje knjige poezije „Izabrane pjesme“ cijenjenog albanskoj pjesnika Visara Zhitija čije

⁴⁶ Matković Mikulčić, K. Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici:130. obljetnica otvaranja Prve čitaonice u Velikoj Gorici. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2016. Str. 53.

⁴⁷ isto, 53.

je izdavanje iniciralo Županijsko vijeće nacionalne manjine čiji je predsjednik Velikogoričanin tada bio Memetali Zenuni.“⁴⁸ Suradnja nije stala samo na predstavljanjima knjiga i okupljanjima. Povijesni trenutak za obje strane bio je 23.9.2021. kada je službeno predstavljen i otvoren Albanski kutić u knjižnici, čime je i službeno započela manifestacija Dani europske baštine koji se 2021. godine održavala pod motom „Baština za sve“. „Budući da je Velika Gorica grad s najvećim brojem pripadnika albanske manjine u Zagrebačkoj županiji Gradska je knjižnica, nakon niza godina dobre suradnje, u svojim prostorijama uredila kutak s albanskom literaturom koji će kulturu ovog naroda približiti lokalnom stanovništvu.“⁴⁹ Albanski kutić zauzeo je svoje mjesto u prostoru čitaonice Središnjeg odjela i prvi je takav kutić u čitavoj Hrvatskoj. Građa kutića kvalitetan je fond koji sadrži sve žanrove od beletristike publicistike, znanstvenih radova, dječje književnosti i s vremenom se sve više popunjava i širi. No, kutić nije samo mjesto posudbe knjiga i građe na albanskom jeziku, nego i mjesto druženja i susreta te učenja i čitanja koji se odvijaju na svakodnevnoj bazi. Uz to, velikogorička zajednica ima priliku upoznati i učiti o albanskoj kulturi i obratno.

Slika 12: Albanski kutić u Gradskoj knjižnici Velika Gorica, otvoren 2021. godine
(preuzeto sa www.vgdanas.hr)

⁴⁸ Matković Mikulčić, K. Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici:130. obljetnica otvaranja Prve čitaonice u Velikoj Gorici. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2016. Str. 53.

⁴⁹ VG danas. Otvorenje albanskog kutića u Gradskoj knjižnici Velika Gorica. <https://www.vgdanas.hr/dogadanja/gradska-knjiznica-otvorila-albanski-kutic-za-nas-pripadnike-albanske-manjine-ovo-je-povijesni-trenutak/> (pristupljeno 11.6.2023.)

Kada knjižnica uspostavi i razvije veze s drugim kulturnim zajednicama i grupama, dobije priliku za razmjenu informacija, ideja i usluga, a takva suradnja na koncu rezultira udruživanjem resursa za poboljšanje usluga, omogućavanje kvalitetnijeg učenja i upoznavanja te razvoj i poticanje tolerancije. Gradska knjižnica Velika Gorica trudi se razvijati i uspostavljati sve više takvih veza na zadovoljstvo vlastitih korisnika, djelatnika i drugih kulturnih zajednica.

6. SURADNJA GRADSKE KNJIŽNICE VELIKA GORICA SA ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA NA PODRUČJU GRADA VELIKE GORICE

Čitanje je misaona aktivnost komunikacije između čitatelja i pisanoga teksta i svladava se već u osnovnoj školi, a umijeće čitanja stječe se tijekom čitavog života. „Tekst kao medij ili sredstvo komunikacije prenosi informacije, znanje, ali i ideje, razmišljanja, spoznaje i osjećaje pa može djelovati osnažujuće i ljekovito.“⁵⁰ Čitanje zahtijeva koncentraciju i usredotočenost na tekst, a već sam čin čitanja potiče unutarnje procese kreativnosti, stoga uz učenje hrvatskog jezika i gramatike od prvog razreda osnovne škole djeca imaju obvezu čitati lektirna djela u kojima se susreću sa raznim elementima čitanja koji razvijaju njihovu maštu i kritičko rasuđivanje. Što se knjižnica tiče, jedna od najvažnijih veza narodnih knjižnica na institucionalnoj razini jest ona sa lokalnim školama i obrazovnim sustavom na području koje uslužuje, kako stoji u IFLA-inim smjernicama za narodne knjižnice.⁵¹ „Tipovi povezanosti i/ili oblici suradnje uključuju: zajedničko korištenje resursa, zajedničko podučavanje osoblja, kooperativnu izgradnju zbirki, zajedničko organiziranje posjeta književnika, suradnju pri planiranju programa, koordinaciju elektroničkih usluga i mreža, suradnju u razvoju obrazovnih pomagala, organizirane posjete razreda narodnoj knjižnici, zajedničko promicanje čitanja i pismenosti, programe za upoznavanje djece s webom, zajedničko korištenje telekomunikacijske i mrežne infrastrukture.“⁵² Gradska knjižnica Velika Gorica u velikom broju ispunjava ove oblike suradnje sa osnovnim, ali i srednjim školama, kao što to propisuje IFLA, na sve tri lokacije, pri čemu su knjiga i čitanje u fokusu svih događanja. Grad Velika Gorica broji četiri osnovne škole za učenike od prvog do osmog razreda, te tri srednje škole; gimnaziju, ekonomsku školu i strukovnu školu sa deset smjerova. Suradnja sa školama i vrtićima neizostavan je dio rada same knjižnice jer su vrtićanci i učenici njeni korisnici i česti posjetitelji.

Grad Velika Gorica broji deset dječjih vrtića. Kroz čitavu školsku godinu odvijaju se posjeti vrtićkih grupa Dječjem odjelu knjižnice na obje lokacije pri čemu vrtićanci upoznaju prostor knjižnice, njen sadržaj i usluge, a projekti u službi promicanja i poticanja na čitanje u kojima sudjeluju su pričaonice, radionice čitanja, predstave, kvizovi i susreti s književnicima.

⁵⁰ Sabljak, Lj. Knjiga i kako je čitati. Zagreb: Medicinska naklada, 2022. Str. 3.

⁵¹ Koontz, C., Gubbin, B. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 55.

⁵² isto, 55.

Suradnja sa osnovnim školama na visokom je nivou, ne samo što se tiče učenika, nego i nastavnika. Osim književnih susreta i lektiraonica koje posjećuju razredi u dogovoru djelatnika knjižnice sa nastavnicima, organiziraju se i stručna predavanja i usavršavanja za nastavnike osnovnih škola. Dok se djeci objašnjava što je knjižnica i čemu služi te kako se koristi njena građa, nastavnici imaju priliku usavršiti svoje znanje putem stručnih radionica i predavanja koje drže pedagogzi, psiholozi i ostali obrazovni stručnjaci koje Gradska knjižnica Velika Gorica rado i često poziva kako bi velikogoričkim nastavnicima pružila što adekvatniju dodatnu izobrazbu. Osim toga, osnovnoškolci veoma rado posjećuju sve akcije i sadržaje koje knjižnica organizira za njihov uzrast.

Velikogorički srednjoškolci sudjeluju u projektu Lektiraonica koji se održava već nekoliko godina zaredom kako bi se lektira koja je često nerazumljiva i dosadna srednjoškolcima približila na zabavan i poučan način. Putem književnih susreta s velikogoričkim književnicima koje srednjoškolci sami moderiraju, lektire postaju štivo koje ipak počinje zanimati mlade čitatelje te ih potaknuti na čitanje općenito.

7. GRADSKA KNJIŽNICA VELIKA GORICA I MEDIJI

Današnje vrijeme obilježio je brz razvoj tehnike i tehnologije. Pripadamo informacijskom dobu koje svakodnevno donosi nove izazove. Knjižnice, osobito one narodne mjesta su na kojima se pronalazi tiskana riječ u mediju zvanom knjiga i od pojave pisma do danas kao najdjelotvorniji i najrasprostranjeniji način razmjene misli ostao je upravo tekst. „Uvođenje novih, informacijskih, i komunikacijskih tehnologija i medija donosi revolucionarne promjene u odnosu na izričaj misli, na tekst, knjigu i knjižnicu. Nove su tehnologije napravile snažan i temeljit utjecaj na način današnje komunikacije.“⁵³ List papira zamjenjuje ekran, odnosno audiovizualni ili elektronički mediji. Tradicionalni pojam pismenosti zamjenjuje tzv. informacijska pismenost koja podrazumijeva informatičku i medijsku pismenost, odnosno znanje služenja računalom i internetom te znanje i vještine potrebne za rad s medijima kao što su CD-ovi, DVD-ovi, mobiteli, tableti i slično. Kako bi uhvatile korak s vremenom, mnoge se knjižnice odlučuju na nabavku e-knjige, to jest elektroničnog (digitalnog) ekvivalenta tiskanoj knjizi. Upravo zbog raznih prednosti poput pretraživanja teksta, brzog kopiranja, čitanja u mraku, niske cijene distribuiranja i ekološke prihvatljivosti, e-knjige postaju sve popularnije među čitačima, pogotovo mlađih populacija. Gradska knjižnica Velika Gorica na Središnjem je odjelu za odrasle još 2017. godine nabavila dva e-čitača nove generacije: Amazon Kindle i Prestigio Libretto. U prvotnoj fazi projekta e-čitači se mogu koristiti samo u prostorima knjižnice, dok j na drugim odjelima Gradske knjižnice Velika Gorica moguće pristupiti sadržajima na elektroničkim medijima. Najmlađi članovi otkrivaju tehnološke novitete na tabletu Dječjeg odjela, a Područna knjižnica Galženica svojim korisnicima nudi tablet i e-čitač.⁵⁴

Nadalje, knjižnica ima u petogodišnjem planu nabavku e-knjiga, te digitalizaciju cjelokupne građe, a od jeseni 2023. provođenje tečaja za korištenje računala i interneta za starije osobe, ali i sve zainteresirane kojima treba pomoć oko snalaženja s „novim medijima“. U tom programu učile bi se osnove rada na računalu, osnove korištenja interneta, osnove sigurnosti prilikom korištenja računala, kreiranje e-mail računa i slanje e-mailova, korištenje Microsoft Office programa, a u tome bi sudjelovali djelatnici u suradnji s volonterima knjižnice.

⁵³ Štefančić, S. Uvodna riječ // Knjižnica i mediji / priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2006. str. 5.

⁵⁴ Gradska knjižnica Velika Gorica. E-čitači. <https://www.knjiznica-vg.hr/e-citaci-u-knjiznici/> (pristupljeno 1.5.2023.)

Od medijskih alata Gradska knjižnica Velika Gorica ima svoju službenu web stranicu, Facebook stranicu, Instagram profil te YouTube kanal koji se redovno ažuriraju, putem kojih knjižnica obavješćuje svoje korisnike, ali i sve ostale zainteresirane o svojim događanjima, akcijama, aktualnostima te novitetima, uz ostale informacije. Važno je napomenuti da knjižnica n sve tri lokacije korisnicima, osim posudbe i povrata knjiga iznajmljuje i druge medije, to jest omogućuje korištenje računala i interneta na ukupno 9 mjesta za tihi rad. Time se može reći da je knjižnica ustanova koja na svestran način potiče i sudjeluje u cjeloživotnom obrazovanju mladih i odraslih jer se na nove medije više ne gleda kao na konkurenciju knjizi, nego kao na dopunu obrazovnih i informativnih mogućnosti koje pruža knjiga.⁵⁵ Dakle, u knjižnici se na efikasan način knjiga i mediji nadopunjuju kako bi zadovoljili obrazovne i informacijske potrebe svojih korisnika, napose djece i mladih. Stoga ne čudi što se narodne knjižnice sve više počinju nazivati multimedijским središtima, odnosno medijatekama, jer polako postaju ustanove koje prikupljaju, obrađuju i čuvaju suvremene komunikacijske medije i digitalnu građu.

Pandemija koronavirusa prisilila je i djelatnike i korisnike svih knjižnica da svoje aktivnosti i događanja presele u virtualni svijet, stoga su se gotovi svi projekti koje je bilo u moguće održati online, održavali putem medijskih stranica kao što s YouTube kanal, Zoom, Facebook i Instagram koji omogućuju tzv. masovno komuniciranje, bez potrebe za izlaskom iz kuće ili stana. Iako su događanja i manifestacije u knjižnicama, pogotovo one koje imaju tradiciju održavanja, zaštitni znak tih knjižnica, pa tako i Gradske knjižnice Velika Gorica, odaziv na online radionice, događanja, predstavljanja knjiga i ostalog bio je izuzetno velik i dobro prihvaćen među korisnicima, stoga se može zaključiti su mediji odigrali veliku ulogu u prenošenju znanja i informacija tijekom korona virusa, pogotovo ako se uzme u obzir da je većina projekata i radionica bila tematski posvećena čitanju i promicanju pisane riječi.

Zaključak ovog poglavlja bio bi da knjižnice unatoč izazovima modernog doba i razvitka tehnologije ipak ostaju esencijalne institucije u društvu. „Umjesto da ih tehnologija uništi, one apsorbiraju tehnologiju, čine je ekonomičnom i učinkovitom i služe kao baza za njezino testiranje.“⁵⁶ Elektroničke informacije još su povećale korištenje narodnih knjižnica, pa tako i Gradske knjižnice Velika Gorica upravo zbog omogućenog pristupa računalima i internetu te uvođenju e-čitača. Na taj se način različiti oblici knjižnične građe ne isključuju,

⁵⁵ isto, 25.

⁵⁶ Sabolović-Krajina, D. Narodne knjižnice u tranziciji. Koprivnica: Meridijani, 2020. Str. 42

nego upravo suprotno; nadopunjuju se na način da korištenje jednih potiče korištenje drugih, stoga je svaka narodna knjižnica mjesto za pristup kako tiskanoj, tako i elektronskoj građi.

Slika 13: Mjesta za rad na Središnjem odjelu za odrasle (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

8. ULOGA DJELATNIKA KNJIŽNICE KAO VODITELJA PROGRAMA POTICANJA ČITANJA

U današnje su vrijeme očekivanja od knjižnice kao kulturno – obrazovne ustanove sve raznolikija. Od stručnog se osoblja očekuje da posjeduje specifične vještine koje ponekad nadilaze njihov općeniti opis poslova. „Kompetencije za usvajanje tih vještina mogu se naučiti kroz praksu, stalno usavršavanje ili na temelju prijašnjeg iskustva.“⁵⁷ Prilikom organizacije svake vrste programa, radionice ili predavanja vezanog uz promicanje i poticanje na čitanje, nezaobilaznu ulogu igra voditelj programa. U toj se ulozi može naći nastavnik, profesor, pedagog ili knjižničar. On preuzima ulogu posrednika koji pronalazi tematski adekvatnu i zanimljivu te edukativnu literaturu koja odgovara uzrastu slušača i njihovim interesima te školskom programu, budući da je u Gradskoj knjižnici Velika Gorica najveći broj ovakvih programa posvećen predškolicima i učenicima osnovnih i srednjih škola. Djelatnici knjižnice zajedno sa nastavnicima i profesorima odabiru književno djelo koje može, ali i ne mora biti na popisu obavezne lektire te to djelo postaje svojevrsni katalizator za razgovor. „Podudarnosti književnih karaktera i čitatelja/korisnika, pomažu u samoidentifikaciji i analizi. Kod tog procesa potrebna je pomoć stručne osobe, a za to je najpogodniji knjižničar/nastavnik odnosno voditelj ciljanog čitanja.“⁵⁸

Svaki knjižničar detaljno se priprema za ulogu voditelja programa, radionica, lektiraonica ili pak kvizova s ciljem poticanja na čitanje, čitanjem i analizom samog djela, pripremom pitanja i citata te izradom multimedijских sadržaja (prezentacija) kako bi djeci i mladima na što sadržajnije i zanimljiviji način prezentirali djelo i potakli ih na čitanje, istovremeno posjedujući vještine timskog rada te poznavanje informacijskih i komunikacijskih tehnologija potrebnih za održavanje programa i projekata. Ovakvi projekti u suradnji sa nastavnicima i profesorima velikogoričkih osnovnih i srednjih škola izuzetno su dobro prihvaćeni od strane učenika koji se rado i s posebnim entuzijazmom odazivaju na ovakve programe. Poticanjem čitanja kod djece od najranije dobi i knjižničar i nastavnik postaje svojevrsni biblioterapeut jer čitanje kao aktivnost postavlja djecu, odnosno čitatelje u položaj kritičara. Od njih se traži refleksija na određeno djelo, propitivanje postupaka likova, komentiranje stila kojim je djelo napisano te sveukupni emocionalni doživljaj. „Procesi koji nastaju kao rezultat komunikacijskog kruga; djelo – voditelj (knjižničar, nastavnik...) – čitatelj,

⁵⁷ Koontz, C., Gubbin, B. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 79.

⁵⁸ Sabljak, Lj. Knjiga i kako je čitati. Zagreb: Medicinska naklada, 2022. Str 79.

izravan su dijalog s likom ili samim autorom.“⁵⁹ Na taj način sudionici programa imaju priliku zauzeti i izraziti svoja stajališta o problematici čitanja, izboru lektirnih naslova te osobnom izboru knjiga za slobodno čitanje. Djelatnici knjižnice pritom vode brigu da prava knjiga dođe do svojih čitatelja, odnosno da ih djelo potakne na razmišljanje. Kako se sustav vrijednosti u današnje doba znatno promijenio, baš kao i čitateljski ukusi, prioritet knjižničara je rad i interakcija s korisnicima. „Narodne knjižnice su prirodno mjesto za ostvarivanje prava, ne samo na informaciju, već na participaciju u kulturi, prava na pismenost i čitanje.“⁶⁰ Kvaliteta programa za promicanje i poticanje na čitanje odraz je svake pojedine knjižnice i njenih djelatnika i suradnika koji u skladu s načelima rada društvu u kojem posebnu ulogu i prednost zauzimaju djeca i mladi moraju osigurati pravo na pristup kulturi i informacijama koje su im potrebne. Knjižničari i nastavnici u tom procesu nailaze na izazove stručnog usavršavanja i cjeloživotnog učenja kako bi bili u mogućnosti čitateljski obrazovati svoje učenike i korisnike i postaviti dobre temelje na početku njihovih života i obrazovanja.

⁵⁹ isto, 79.

⁶⁰ isto, 81.

9. MARKETING GRADSKE KNJIŽNICE VELIKA GORICA

Marketing je, prema IFLA-inoj definiciji, prokušan i pouzdan sustavan pristup koji se zasniva na oblikovanju usluge ili proizvoda u skladu s korisničkim potrebama i željama, a čiji je cilj zadovoljstvo korisnika.⁶¹ Prikupljanje informacija o korisničkim čitalačkim preferencijama od velike je važnosti prilikom organizacije i osmišljavanja programa poticanja na čitanje. Također, većina knjižnica raspolaže unaprijed određenim ograničenim sredstvima koja se moraju pažljivo i pravilno raspodijeliti i o tome valja voditi računa pri planiranju i organiziranju programa i događanja kroz čitavu godinu. „Stoga ta zadnja faza marketinškog modela koja se bavi oblikovanjem proizvoda, cijenom, mjestom i promidžbom građe i usluga te programa zasnovanim na istraživanju tržišta i različitim segmentima tog tržišta pomaže knjižnici da maksimalno učinkovito iskoristi ograničena sredstva.“⁶² Glavnu ulogu u promidžbenom dijelu marketinga igraju knjižničari. Oni izravno kroz rad s korisnicima dobivaju uvid u njihov čitateljski svijet želja, preferencija i sklonosti te na temelju toga mogu formirati marketinšku politiku za ostvarivanje programa i njihovo predstavljanje korisnicima i zainteresiranoj publici, u dogovoru s vodstvom knjižnice.

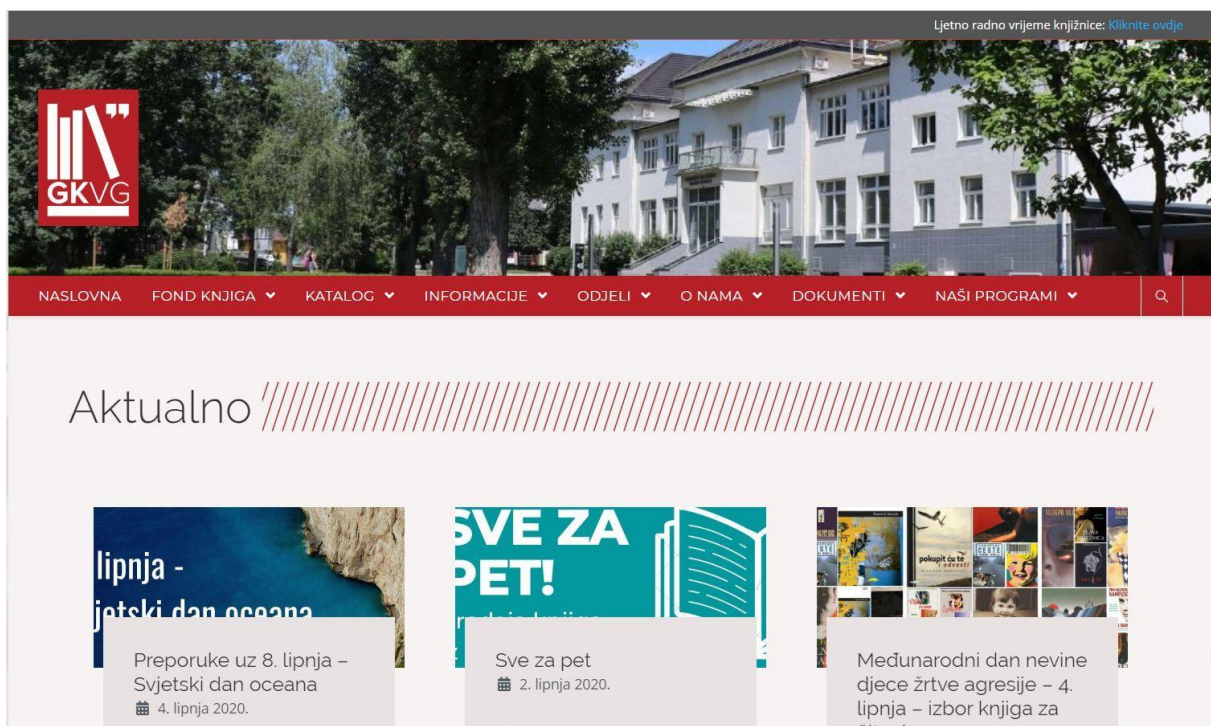
Gradska knjižnica Velika Gorica ima detaljno razrađenu podjelu poslova kada je marketing u pitanju. Pojedini knjižničari su zaduženi za medijsku interakciju koja podrazumijeva izradu svih promo materijala, vođenje i uređivanje službene web stranice Knjižnice, svih profila na društvenim mrežama te komunikaciju s medijima. Druga skupina knjižničara dogovara susrete i gostovanja, utvrđuje detalje oko njihove realizacije te ih moderira i kasnije priprema izvješća o tim događanjima. Na taj način su svi djelatnici knjižnice na efikasan način uključeni u sva događanja koja se odvijaju na njihovom radnom mjestu i informirani su o istima te su sposobni na adekvatan način sudjelovati u aktivnostima zajednice.

Dobra suradnja s lokalnim medijima temelj je za informiranje lokalne zajednice o aktivnostima knjižnice, posebice kada su u pitanju programi koji promiču čitanje. Od velike je važnosti da svi građani, bili oni korisnici knjižnice ili ne, doznaju što se sve u knjižnici kao kulturnoj ustanovi događa i što sve knjižnica može ponuditi. Aktivna velikogorička glasila koja omogućuju medijski prostor knjižnici su: VG danas, Reporter, Gorica.hr, Kronike zagrebačke

⁶¹ Koontz, C., Gubbin, B. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 98.

⁶² isto, 99.

županije, Kronike Velika Gorice. „Glasovi naših knjižničara često se mogu čuti i u lokalnom radijskom eteru u sklopu emisija City radija, Happy FM i Totalni FM kako najavljuju događanja u knjižnici.“⁶³ Prisutnost u medijima danas je informacijski imperativ stoga su suradnje s medijima i lokalnim organizacijama od velike važnosti za promociju knjižnice i njenih sadržaja.

Slika 14: Izgled web stranice Gradske knjižnice Velika Gorica (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

⁶³ Matković Mikulčić, K. Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici:130. obljetnica otvaranja Prve čitaonice u Velikoj Gorici. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2016. Str. 70.

ZAKLJUČAK

Čitanje je temeljna aktivnost koju vežemo uz pisani tekst. Ono je ustvari pojam koji opisuje dekodiranje napisanih slova koja pretvaramo u zvučne jezične znakove.⁶⁴ Nakon dosljednog vježbanja čitanje postaje automatizirani proces koji se odvija sam po sebi bez dodatnog napora. No, čitanje je više od pukog razumijevanja riječi i teksta. Ono je temelj čitateljske pismenosti koja je odrednica suvremenog čovjeka. Otvara nove svjetove, oplemenjuje vokabular, proširuje znanje, alat je za pretraživanje i skupljanje informacija te zahtijeva vrijeme, koncentraciju i aktivno sudjelovanje pojedinca. Čitanje se svladava od najranije dobi kroz promatranje slikovnica, a usavršuje se u osnovnoj školi. Uz poticaj obitelji, odgojitelja i nastavnika, čitanje kao vještinu za cijeli život i cjeloživotno obrazovanje potiče i promiče knjižnica. Svaka knjižnica, osobito narodna, informacijsko je središte koje svojim korisnicima, ali i svima ostalima omogućuje pristup znanju i svim vrstama informacija i svima je na raspolaganju te njeguje kulturu čitanja koju prenosi na svoje korisnike. „Djelovanje na području kulture, odgoja i obrazovanja može se svesti na osmišljavanje, izradbu i provedbu projekata i poticajnih mjera kojima se doprinosi kvalitetnijem vođenju nacionalne kulturne politike.“⁶⁵ Prema tome, narodne knjižnice aktivno sudjeluju u promicanju i poticanju na čitanje priređujući razne programe, radionice, predavanja i akcije kako bi ljudi mogli naučiti pronaći i čitati štivo koje ih zanima te pritom uživati u tome.

Knjižničarstvo u Turopolju počinje sa zapisima iz davne 1461. godine kada se po prvi puta spominje Franjo od Otoka, kanonik i prvi učeni Turopoljac koji je posjedovao veliku knjižnicu. Prva čitaonica u Velikoj Gorici otvorena je 1886. godine u okviru društva Sloga, čija je nasljednica današnja Gradska knjižnica Velika Gorica. Njezina je primarna zadaća rad s korisnicima, ona je mjesto okupljanja, tribina, predstavljanja knjiga, prvih susreta djece sa knjigama te mjesto učenja i rada. Nije samo prostor za knjige i ostalu građu, već i prostor za usluge potrebne korisnicima i svim građanima velikogoričkog područja. Informacijsko je i kulturno središte koje obiluje događanjima s ciljem promicanja i poticanja na čitanje. Djeluje na tri lokacije: Središnji odjel za odrasle, Dječji odjel (smješteni u Zagrebačkoj 37, u sklopu zgrade Pučkog otvorenog učilišta) i područna knjižnica Galženica na trgu Stjepana Radića 5. Svaka od tih lokacija pruža svojim korisnicima adekvatne programe s naglaskom na cjeloživotno obrazovanje, a rad u knjižnici temelji se na dobroj timskoj suradnji svih djelatnika,

⁶⁴ Kačić, V. Čitanje. // Varaždinski učitelj – digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje 5, 9(2022), str.3.

⁶⁵ Bučević-Sanvincenti, L. Čitanje kao ključni čimbenik razvoja hrvatskog društva. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 62.

njihovim stručnim kompetencijama te suradnji s velikogoričkim ustanovama, udrugama i pojedincima koji uvelike pomažu i podržavaju rad knjižnice.

Programi i događanja koja Gradska knjižnica Velika Gorica provodi s ciljem promicanja i poticanja na čitanje prije svega su predstavljanja knjiga na kojima svi zainteresirani posjetitelji i korisnici imaju izravnu priliku vidjeti i čuti o kakvom je djelu riječ, koju tematiku obrađuje i kojem žanru pripada, doznati nešto više o samom autoru te eventualno kupiti knjigu. Susrete najčešće moderiraju djelatnici knjižnice, a publika uvijek ima priliku postaviti pitanje autoru ili predstavljaju knjige.

Četrti četrtak naziv je za radionice koje se već tradicionalno održavaju posljednjeg četvrtka u mjesecu, a posvećene su čitateljskim navikama te razmjeni vještina. Velikogorički volonteri i manje udruge imaju priliku predstaviti svoj rad i svoje čitateljske navike kroz razgovor, druženje, predavanje ili čitavi ciklus radionica.

Svake se godine na sve tri lokacije velikogoričke knjižnice organiziraju akcije besplatnog upisa novih članova povodom Dana knjižnice, Međunarodnog tjedna braka, besplatan upis omogućen je učenicima prvih razreda tijekom Mjeseca hrvatske knjige, povodom Dječjeg tjedna te pobjednicima u natjecajima i kvizovima u organizaciji knjižnice i slično. Na taj način knjižnica svake godine dobiva nove članove i omogućuje pristup svojim uslugama i gradi sve većem broju ljudi, a osobito mladima.

Knjižnica tradicionalno sudjeluje na Proljetnom sajmu koji se odvija u prvom tjednu lipnja, akcijom „Sve za pet!“, a u ponudu stavlja knjige i građu iz otpisa. Štandovi su mahom puni lektire, hit naslova, ali i stručne građe iz svih područja, a interes građana je svake godine sve veći budući da po pristupačnoj cijeni mogu nabaviti knjigu u još uvijek dobrom stanju i tako oplemenjivati svoj čitateljski duh.

Noć knjige u Gradskoj knjižnici Velika Gorica svake je godine obilježena na prigodan način, na sve tri lokacije, poštujući zadanu temu. Ugošćuju se popularni književnici za djecu i odrasle, ali i udruge, institucije i pojedinci koji djeluju u lokalnoj zajednici. Održavaju se radionice čitanja, projekcije filmova ali i radionice u kojima korisnici mogu i sami aktivno sudjelovati te predstavljanja knjiga i razgovori s autorom koji svojim opusom odgovaraju zadanoj temi.

Tijekom trajanja Mjeseca hrvatske knjige Gradska knjižnica Velika Gorica još intenzivnije radi na promicanju i poticanju na čitanje u obliku različitih književnih susreta, tribina, predavanja i izložbi. To je razdoblje u kojem je knjižnica intenzivnije prisutna u

medijima i kada djelatnici češće obraćaju korisnicima i ostalim sugrađanima kako bi upoznali knjižnicu ne samo kao mjesto posudbe knjiga, nego i kao mjesto zanimljivih susreta na kojima mogu doći do različitih korisnih informacija. Prilika je to i za ugošćivanje raznih imena sa domaće spisateljske scene koji se veoma rado odazivaju na pozive djelatnika knjižnice.

U sklopu Mjeseca hrvatske knjige od 2018. godine na Središnjem odjelu knjižnice održava se Turbooks, odnosno mali književni festival u trajanju od tri dana i održava se na samom početku Mjeseca hrvatske knjige. To je festival posvećen čitanju, knjizi i pisanoj riječi pri čemu je naglasak stavljen na sve dobne skupine, stoga svatko može pronaći ponešto za sebe.

50 poems for snow festival je poezije u koji se uključila u Gradska knjižnica Velika Gorica. Festival koji se održava s prvim pahuljama snijega svojevrsna je posveta pisanju, čitanju i poeziji, pri čemu istodobno podiže svijest o problematici klimatskih promjena na Zemlji jer njegovo održavanje ovisi o padalinama. Velika Gorica grad je ljubitelja poezije, stoga su čitanja poezije i pjesnički susreti uobičajena stvar u Gradskoj knjižnici Velika Gorica koja je oaza za pjesničke susrete pri čemu se ne potiče samo čitanje poezije, već i pisanje.

U suradnji s Hrvatskom poštom Gradska knjižnica Velika Gorica svake godine povodom Svjetskog dana pisanja pisama koji se širom svijeta obilježava 11. svibnja, održava zanimljiv projekat namijenjen poticanju pismenosti, a radi se o natječaju Pišem ti pismo. Kroz nekoliko tjedana pristižu pisma na odabranu temu sa svih strana Hrvatske i Europe, a po jedno iz svake kategorije (osnovnoškolci, srednjoškolci, odrasli) biva nagrađeno. Na taj način knjižnica želi podići svijest o pismenosti i potaknuti na čitanje i pismeno izražavanje koje je u današnje vrijeme zahvaljujući brzom razvoju tehnologije u značajnom padu.

Jedan od omiljenih načina za poticanje i promicanje čitanja, barem po mišljenju mnogih korisnika knjižnice jest sudjelovanje, odnosno članstvo u čitateljskim klubovima. Oni su idealno mjesto za druženje s knjigom i ljubiteljima knjige i čitanja. Od 2014. godine u Gradskoj knjižnici Velika Gorica postoji tradicija sastajanja književnih klubova koja je uz manje prekide prisutna i danas.

Svi programi za poticanje i promicanje čitanja održavaju se na sve tri lokacije knjižnice i u njima sudjeluju gotovi svi djelatnici knjižnice koji ih smišljaju i moderniziraju u suradnji s volonterima knjižnice. Kako bi knjižnica uspješno i učinkovito provodila programe za promicanje čitanja, neophodna je dobra suradnja s udrugama i ustanovama koje dijele vrijednosti i ciljeve koje knjižnica promiče i čuva. Tu se ubrajaju odgojno-obrazovne ustanove, centri za mlade i obitelj, kulturne ustanove, ali i mediji. Njihov angažman od velike je važnosti

za djelovanje knjižnice i kvalitetno pružanje usluga korisnicima nudeći im svježe i bogate sadržaje koji imaju u cilju potaknuti svakog pojedinca bilo koje dobi na čitanje i ljubav prema pisanoj riječi.

PROGRAMI GRADSKE KNJIŽNICE VELIKA GORICA U SLUŽBI PROMICANJA ČITANJA

SAŽETAK

Čitanje je temeljna aktivnost koju povezujemo s pisanim tekstom. Ono prati čovjeka od najranije dobi, a usko je povezano s učenjem, obrazovanjem, razvojem kognitivnih i jezičnih sposobnosti, razvojem kreativnog mišljenja, a može poslužiti i kao distrakcija i opuštanje. Razvoj kulture čitanja prvenstveno povezujemo s knjižnicama. One su čuvari pisane riječi i bogate pisane baštine, stoga se programi vezani uz promicanje i poticanje čitanja prvenstveno održavaju u narodnim knjižnicama. Jedna od njih je i Gradska knjižnica Velika Gorica. Ona omogućuje pristup informacijama za svoje korisnike i dostupna je svim članovima svoje zajednice. Ovaj diplomski rad sadrži pregled programa koje Gradska knjižnica Velika Gorica organizira s ciljem promicanja i poticanja čitanja. Svi programi održavaju se u prostoru knjižnice, a osmišljavaju ih i vode djelatnici knjižnice koji su diplomirani knjižničari i drugi moderatori koji s knjižnicom surađuju dugi niz godina. Kako bi knjižnica uspješno i učinkovito provodila programe promicanja čitanja nužna je dobra suradnja s udrugama i ustanovama koje dijele vrijednosti i ciljeve koje knjižnica promiče i čuva. To uključuje obrazovne ustanove, centre za mlade i obitelj, kulturne ustanove, ali i medije. Njihov angažman od velike je važnosti za rad knjižnice i pružanje kvalitetnih usluga korisnicima nudeći im svjež i bogat sadržaj s ciljem poticanja svakog pojedinca bilo koje dobi na čitanje i ljubav prema pisanoj riječi.

Ključne riječi: knjižnica, čitanje, gradska, narodna, obrazovanje, knjižničar, program

PROGRAMS OF THE CITY LIBRARY VELIKA GORICA IN THE SERVICE OF PROMOTING READING

SUMMARY

Reading is a fundamental activity that we associate with written text. Reading follows a person from an early age, and is closely related to learning, education development of cognitive and linguistic abilities, development of creative thinking, and can serve as a distraction and relaxation. We primarily associate the development of reading culture with libraries. They are the guardians of the written word and the rich written heritage, therefore programs related to the promotion and encouragement of reading are primarily held in public libraries. One of them is Velika Gorica City Library. It provides access to information for its users and is available to all members of its community. This graduation thesis provides an overview of the programs organized by the City Library of Velika Gorica with the aim of promoting and encouraging reading. All programs are held in the library space, designed and moderated by library employees who are graduate librarians and other moderators who have been cooperating with the library for many years. In order for the library to successfully and effectively implement programs to promote reading, good cooperation with associations and institutions that share the values and goals that the library promotes and preserves is necessary. This includes educational institutions, youth and family centers, cultural institutions, but also the media. Their involvement is of great importance for the operation of the library and providing quality services to users by offering them fresh and rich content aimed at encouraging every individual of any age to read and love the written word.

Key words: library, reading, city, public, education, librarian, program

POPIS LITERATURE

Bašić, I. O čitateljskim grupama: metodički priručnik s primjerima dobre prakse. Zagreb: Balans Centar, 2014.

Bučević-Sanvincenti, L. Čitanje kao ključni čimbenik razvoja hrvatskog društva. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 49, 2(2006), str. 62-69. Dostupno i na: <https://hrcak.srce.hr/165681>

IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrvatsko izd., (prema 2. izmijenjenom izd. izvornika). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice, 2022. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/datoteke/4388> (pristupljeno 18. 7. 2023.)

Kačić, V. Čitanje. // Varaždinski učitelj – digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje 5, 9(2022), str.3. Dostupno i na <https://hrcak.srce.hr/272448>

Laszowski, E. Povijest plemenite općine Turopolja nekoć Zagrebačko polje zvane. Velika Gorica: Plemenita općina Turopolje, 1924.

Matković Mikulčić, K. Gradska knjižnica Velika Gorica u lokalnoj zajednici. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2016.

Pernar Robić, Lj. Dobro došli u Gradsku knjižnicu Velika Gorica. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 2002.

Pernar Robić, Lj. Knjižnice i čitaonice u Turopolju jučer i danas. Velika Gorica: Gradska knjižnica Velika Gorica, 1996.

Sabljak, Lj. Knjiga i kako je čitati, Zagreb: Medicinska naklada, 2022.

Sabolović-Krajina, D. Narodne knjižnice u tranziciji. Koprivnica: Meridijani, 2020.

Stantić, M. Užitak čitanja // Čitanje – obveza ili užitak: zbornik radova / priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2009. Str. 5.

Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj. Zagreb: Školska knjiga, 2015.

Stričević, I. Čitanje u kontekstu školskih i narodnih knjižnica: uloga knjižnica u poticanju funkcionalnog čitanja i čitanja iz užitka // Čitanje – obveza ili užitak: zbornik radova / priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2009. Str. 7.

Stričević, I. Smjernice za knjižnične usluge za multikulturalne zajednice s IFLA-inim Manifestom za multikulturalnu knjižnicu. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.

Štefančić, S. Uvodna riječ. // Knjižnica i mediji: zbornik radova / priredili Ranka Javor, Silko Štefančić. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2006. Str. 5-6.

INTERNETSKI IZVORI

Gradska knjižnica Velika Gorica. Povijest. <https://www.knjiznica-vg.hr/povijest-gradske-knjiznice-velika-gorica/>

(pristupljeno 20.2.2023.)

Gradska knjižnica Velika Gorica. Četrti četrtak. <https://www.knjiznica-vg.hr/cetrti-cetrtek-radionice-razmjene-vjestina-besplatne-za-sve/> (pristupljeno 12.4.2023.)

Gradska knjižnica Velika Gorica. Međunarodni tjedan braka u Hrvatskoj. <https://www.knjiznica-vg.hr/besplatno-clanstvo-u-knjiznici-za-bracne-parove-uz-medunarodni-tjedan-braka-u-hrvatskoj/> (pristupljeno 13.4.2023.)

Noć knjige. Poziv na sudjelovanje u Noći knjige 2023. <https://nocknjige.hr/tekstx.php?id=84&k=1> (pristupljeno 13.4.2023.)

Mjesec hrvatske knjige

<https://www.mhk.hr/> (pristupljeno 13.4.2023.)

Gradska knjižnica Velika Gorica. Turbooks: mali književni festival.

<https://www.knjiznica-vg.hr/turbooks/> (pristupljeno 14.4.2023.)

Gradska knjižnica Velika Gorica. Mjesec hrvatske knjige u Gradskoj knjižnici Velika Gorica. <https://www.knjiznica-vg.hr/mjesec-hrvatske-knjige-u-gradskoj-knjiznici-velika-gorica-2/> (pristupljeno 14.4.2023.)

Gradska knjižnica Velika Gorica. Lektiraonica. <https://www.knjiznica-vg.hr/lektiraonica/> (pristupljeno 14.4.2023.)

Gradska knjižnica Velika Gorica. 50 poems for snow. <https://www.knjiznica-vg.hr/50-poems-for-snow-poetski-susret-na-prvi-dan-snijega/> (pristupljeno 15.4.2023.)

VG danas. Otvorenje albanskog kutića u Gradskoj knjižnici Velika Gorica

<https://www.vgdanas.hr/dogadanja/gradska-knjiznica-otvorila-albanski-kutic-za-nas-pripadnike-albanske-manjine-ovo-je-povijesni-trenutak/> (pristupljeno 11.6.2023.)

Gradska knjižnica Velika Gorica. E-čitači.

<https://www.knjiznica-vg.hr/e-citaci-u-knjiznici/> pristupljeno (11.6.2023.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Pravila prve Čitaonice (autorica Marija Cvetnić Hubak)

Slika 2: Središnji odjel za odrasle Gradske knjižnice Velika Gorica koji je nositelj svih događanja u službi promicanja čitanja (preuzeto sa www.Gorica.info.hr)

Slika 3: Tomislav Šovagović na književnoj večeri u travnju 2022. godine (preuzeto sa www.kronikevg.hr)

Slika 4: Četrtri četrtak, 2020. godina (preuzeto sa www.kronikevg.hr)

Slika 5: Plakat s pozivom na besplatan upis povodom Dana knjižnice 2023. godine (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

Slika 6: Akcija „Sve za pet“, 2021. godine (preuzeto sa www.kronikevg.hr)

Slika 7: Prigodno ukrašena Središnji odjel knjižnice povodom MHK 2016. (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

Slika 8: Platnene vrećice kao promotivni materijali Turbooksa (autorica Marija Cvetnić Hubak)

Slika 9: 50 poems for snow ispred GKVG 3.12.2020. (preuzeto sa www.vgdanas.hr)

Slika 10: Plakat za natječaj „Pišem ti pismo“ iz 2022. godine (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

Slika 11: Susret čitateljskog kluba „Književni sladokusci“ (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

Slika 12: Albanski kutić u Gradskoj knjižnici Velika Gorica, otvoren 2021. godine (preuzeto sa www.vgdanas.hr)

Slika 13: Mjesta za rad na Središnjem odjelu za odrasle (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

Slika 14: Izgled web stranice Gradske knjižnice Velika Gorica (preuzeto sa www.knjiznica-vg.hr)

